Gesetz-Sammlung
für die
Königlichen Preußischen Staaten.

ZBIÓR PRAW
dla
Państw Królestwa Pruskiego.

№ 4.

(No. 1341.) Die Stelle einer mit der Großherzoglich Hessischen Regierung erneuerten Militair-Durchmarsch- und Etappen-Konvention vertretende Ministerial-Erklärung; vom 7. Oktober 1828.

Nachdem die zwischen der Königlich-Preußischen und der Großherzoglich-Hessischen Regierung am 17ten Januar 1817. zu Frankfurt a. M. abgeschlossene Militair-Durchmarsch- und Etappen-Konvention, der in dem §. 33. derselben enthaltenen Bestimmung zufolge, mit dem 1sten Januar 1827. abgelaufen ist, das Bedürfniß eines, die diesfälligen gegenseitigen Verhältnisse regelnden Uebereinkommens aber noch fortdauert; so haben die beiderseitigen Ministerien, Kraft des ihnen von ihren resp. Gouvernements ertheilten Auftrages, nachstehende anderweite Uebereinkunft verabredet:

Artikel I.

Feststellung der Königlich-Preußischen Militairstraßen, der Haupt-Etappen-Oerter und der Etappen-Bezirke.

§. 1.

A. Militairstraße von Erfurt nach Coblenz.

Die Linie der Militairstraße, welche von Coblenz nach Erfurt führt, berührt im Großherzogthume Hessen folgende Haupt-Etappen-Oerter mit den dazu bestimmten Etappenbezirken.

(Nro. 1341.) Ministerjalne oświadczenie zastępujące miejsce odnowionéj z Rządem W. Xięstwa Heskiego konwencyi przechodów i etapów wojskowych; z dnia 7. Października 1828.

Gdy zawarta między Król. Pruskim a W. Xiążęco-Heskim Rządem dnia 17. Stycznia 1817. w Frankforcie n. M. konwencya tycząca się przechodów i etapów wojskowych, upłynęła z dniem 1. Stycznia 1827., stósownie do zawartego w §fie 33. postanowienia, a potrzeba układu określającego zobopólne w tym względzie stósunki trwa dotychczas; zaczém obustronne Ministerja, na mocy udzielonego sobie od swych Rządów zlecenia, umówiły następującą ugodę:

Artykuł I.

Ustanowienie Król. Pruskich drog wojskowych, głównych miejsc etapowych i okręgów etapowych.

§. 1.

A. Droga wojskowa z Erfurt do Koblencyi.

Linia drogi wojskowéj z Koblencyi do Erfurt wiodącéj, zajmuje w W. Xięstwie Heskiém następne główne miejsca etapowe z przeznaczonemi do nich okręgami.

Von Hersfeld nach Alsfeld, zu 4 Meilen gerechnet, ist Alsfeld der Haupt-Etappen-Ort. Der Etappenbezirk besteht aus den Orten: Romrod, Linderbach, Altenburg, Zell, Billertshausen, Eudorf, Eisa, Elbenrod, Dotzelrod und Reibertenrod.

Von Alsfeld nach Grünberg, zu 4 Meilen gerechnet, ist Grünberg der Haupt-Etappen Ort. Der Etappenbezirk besteht aus den Orten: Reiskirchen, Lindenstruth, Eckingshausen, Münster, Saasen, Harbach, Göbelnrod, Queckborn, Wetterfeld, Lauter, Wirberg, Stangenrod, Flensungen, Weitpertshain, Merlau und Ilsdorf.

Von Grünberg nach Gießen zu 3 Meilen gerechnet, ist Gießen zwar der Haupt-Etappen-Ort; er nimmt aber blos den Staab und die Hauptquartiere auf, und kommt mit seinen Feuerstellen nicht in Aufrechnung. Der Etappen-Bezirk besteht weiter:

Aus den Großherzoglich-Hessischen Orten: Heuchelheim, Kleinlinden, Großlinden, Leihgestern, Wieseck, Großenbuseck, Burkhardsfelden, Annerod, Trohe, Rödichen und Altenbuseck. An Königlich-Preußischen Ortschaften wird diesem Etappenbezirke beigegeben: Atzbach, Dudenhofen, Münchholzhausen, Kinzebach, Lützenlinden, Groß- und Kleinrechtenbach.

Von Gießen nach Braunfels werden 3 Meilen gerechnet. Zu den Etappenbezirken dieser letzten Etappe, so wie zu dem Rayon von Wetzlar, werden keine Groß-Herzoglichen Orte zugezogen.

B. Militairstraße von Coblenz nach Mainz.

Auf dieser Militairstraße ist St. Goar die nächste Königlich-Preußische Etappe. — Von St. Goar bis Bingen zu 4 Meilen gerechnet, ist Bingen der Haupt-Etappen-Ort. Der Etappenbezirk besteht sodann nebst Bingen noch: aus den Großherzoglich-Hessischen Orten: Kempten, Galshain, Büdesheim, und wird aus den Königlich-Preußischen Orten zu dem Etappenbe-

Z Hersfeld do Alsfeld, rachując mil 4, Alsfeld jest głównem miejscem etapowém. Okrąg etapowy zawiera w sobie miejsca: Romrod, Linderbach, Altenburg, Zell, Billertshausen, Eudorf, Eisa, Elbenrod, Dotzelrod i Reibertenrod.

Z Alsfeld do Grünberg, rachując mil 4, Grünberg jest głównem miejscem etapowém. Okrąg jego składają miejsca: Reiskirchen, Lindenstruth, Eckingshausen, Münster, Saasen, Harbach, Göbelnrod, Queckborn, Wetterfeld, Lauter, Wirberg, Stangenrod, Flensungen, Weitpertshain, Merlau i Ilsdorf.

Z Grünberga do Giessen, rachując mil 3., Giessen jest wprawdzie głównem miejscem etapowém, przeznaczoném jednakże tylko dla sztabu i głównych kwater, bez względu na liczbę dymów. Okrąg etapowy składa się daléj:

Z miejsc W. Xięstwa Heskiego: Heuchelheim, Kleinlinden, Grosslinden, Leihgestern, Wieseck, Grossenbuseck, Burkhardsfelden, Annerod, Trohe, Rödichen i Altenbuseck. Przyłączają się do tego okręgu następne miejsca Pruskie: Atzbach, Dudenhofen, Münchholzhausen, Kinzebach, Lützenlinden, Groß- i Kleinrechtenbach.

Z Giessen do Braunfels rachuje się mil 3. Do okręgu tego etapu i do obwodu Wetzlarskiego nieprzyłączają się żadne posady Wielk. Xięstwa Heskiego.

B. Droga wojskowa z Koblencyi do Moguncyi.

Na téj drodze wojskowéj, St. Goar jest naybliższym Pruskim etapem. — Z St. Goar do Bingen, rachując mil 4., Bingen jest głównem miejscem etapowém. — Okrąg etapowy zajmuje daléj, prócz Bingen, następujące miejsca W. Xięstwa Heskiego: Kempten, Galshain, Büdesheim, i przydaje z miejsc Król.

zirke beigegeben: Münsler, Sarresheim, Weiler, Waldalgelsheim, Niederheimbach und Dreieckshausen.

C. Militairstraße von Mainz auf Trier, Luxemburg und Sarlouis.

Auf dieser Militairstraße ist die nächste Königl.-Preußische Etappe Simmern.

Von Simmern bis Bingen, zu 4 Meilen gerechnet, ist Bingen der Haupt-Etappen-Ort, dessen Etappenbezirk auch für diese Straße aus den vorstehend sub B. gedachten Großherzoglich-Hessischen und Königlich-Preußischen Ortschaften besteht.

Bei den Etappenbezirken, bei denen die Rayons gemeinschaftlich sind, wird die Einquartierung nach der Anzahl der Feuerstellen repartirt, und jede Feuerstelle, das Haus mag groß oder klein seyn, als eine Einheit angenommen.— Rücksichtlich der einzuquartierenden Mannschaft wird der Soldat und Unteroffizier als eine Einheit, für den Subaltern-Offizier das Dreifache und für den Kapitain das Vierfache derselben in Ansatz gebracht, und nach diesen Verhältnissen die Vertheilung der Einquartierung auf die einzelnen Ortschaften des Etappenbezirks, durch die Großherzogliche Etappenbehörde vorgenommen. Dem Königlichen Preußischen Etappen-Inspektor steht in solchen gemeinschaftlichen Rayons die Einsicht der Etappenbücher zu, um sich hieraus zu überzeugen, daß die Vertheilung der Einquartierung durchgehends nach den Grundsätzen dieser Konvention geschehen sei, und sich im Zeitraume von 3 Monaten die Last auf sämmtliche Gemeinden des Etappenbezirks thunlich vertheilt habe.

§. 2.

Da man Königlich-Preußischer Seits gewünscht hat, zur Erleichterung der Stadt Mainz einen Theil der dortigen Königlichen Garnison auf so lange nach Wetzlar zu verlegen, bis der Kasernenbau zu Mainz so weit vorgerückt ist, um den Königlich-Preußischen Antheil an der Besatzung vollständig aufnehmen zu können; so haben Se. Königliche Hoheit der Großherzog

Pruskich do okręgu etapowego: Münsler, Sarresheim, Weiler, Waldalgelsheim, Niederheimbach i Dreieckshausen.

C. Droga wojskowa z Moguncyi ku Trewirowi, Luxemburgowi i Saarlouis.

Na téj drodze wojskowéj, Simmer jest najbliższym Pruskim etapem.

Od Simmern do Bingen, rachują mil 4, Bingen jest głównem miejscem etapowém, którego okrąg etapowy także dla téj drogi składa się z poprzednio pod *B.* wymienionych miejsc W. Xięstwa Heskiego i Królestwa Pruskiego.

W okręgach etapowych wspólne obwody mających, inkwaterunek rozłożonym będzie podług liczby dymów, a dym każdy bez względu, czy dom wielki lub mały, uważa się za jedno. Co do ludzi na inkwaterunek, żołnierz i podoficer rachuje się za jednego, oficer niższy za trzech, kapitan za czterech, i według tego stósunku W. Xiążęca władza etapowa, rozłoży inkwaterunek na szczególne miejsca okręgiem etapowym zajęte. Król. Pruski dozorca etapowy, co do rzeczonych wspólnych obwodów, ma prawo do przejrzenia ksiąg etapowych, w celu przekonania się, iż rozkład inkwaterunku nastąpił wszędzie, podług zasad obecnéy konwencyi, i że ciężar takowy, w czasie trzech miesięcy dotknął podług możności zarówno wszystkie gminy okręgu etapowego.

§. 2.

Gdy N. Król Pruski oświadczył swój zamiar, iż dla ulżenia miastu Moguncyi część pewną tamże będącego garnizonu Pruskiego na tak długo chce pomieścić w Wetzlarze, ażby budowa koszar w Moguncyi tak daleko doszła, iżby w nich część wojska Pruskiego osady Mogunckiéj pomieścić można, zaczém J.

von Hessen zu dieser Absicht gern die Hand geboten, und bewilligen, bis zur Beendigung des Kasernenbaues, daß die Königlichen Truppen der Garnison von Mainz, welche von da nach Wetzlar und von dort wieder zurückmarschiren, ihre Nachtlager in Friedberg nehmen. Auch gestatten Se. Königliche Hoheit eben dieses Nachtlager zu Friedberg für diejenigen zur Garnison von Mainz gehörigen Königlichen Truppen, welche über Höchst und Grünberg nach den rückwärts liegenden Königlichen Landen, oder von dort nach Mainz marschiren, mit der Bemerkung, daß diese Bewilligung auf andere zur Garnison von Mainz nicht gehörige Königlich-Preußische Truppen keine Anwendung findet. — Für dieses Nachtlager treten alle jene Bedingungen und Vergütungspreise ein, welche die Konvention für die auf den beiden Militairstraßen marschirenden Königlich-Preußischen Truppen festgesetzt. Es wird übrigens zur Unterstützung der Stadt Friedberg derselben ein Rayon beigegeben, der aus den Ortschaften Ober- und Niederwollstädt, Ockstädt, Ober- und Niedermörle, Fauerbach und Bruchenbrücken besteht. — Die Entfernung von Höchst nach Friedberg wird hierbei zu 4 Meilen, jene von Friedberg nach Grünberg zu 4 Meilen und jene von Friedberg nach Wetzlar zu 4½ Meile angenommen.

§. 3.

Die Königlich-Preußischen Truppen sind gehalten, auf keinen anderen als den bezeichneten Etappenstraßen zu marschiren, und nur die benannten Orte als Etappen-Orte zu betrachten. Kleinere dagegen handelnde Detaschements und einzeln marschirende Militairpersonen werden von den Landesbehörden an die zunächst gelegene Preußische Militairbehörde abgeliefert. Größere Korps, welche nicht angehalten werden können, werden der Preußischen Liquidationsbehörde angezeigt, welche die an dieselbe geschehenen Leistungen aller Art nicht in den Preisen dieser Konvention, sondern in den von den Beamten attestirten kostenden Preisen, so wie allen durch den Marsch entstandenen Schaden, nach der unter Zuziehung der Königlich-Preußischen Etappen-Inspekteurs vorzunehmenden pflichtmäßigen Taxation, dreier Taxatoren bezahlen wird.

Królewicz. M. W. Xiążę Heski chętnie odpowiadając takowemu zamiarowi, zezwala na to, żeby aż do ukończenia koszar, wojsko Pruskie do osady Moguncyi należące, a stąd do Wetzlar i na powrot idące, miało nocleg w Friedbergu. Również nocleg ten służyć ma Król. wojsku do osady Mogunckiéj należącemu, które pójdzie przez Höchst i Grünberg, do krajów Pruskich wstecznie położonych, albo stamtąd do Moguncyi, wszelakoż to do innych wojsk Pruskich do osady Mogunckiéj nienależących, wcale się nieściąga. Do noclegu tego wszelkie warunki i wypłaty obecna konwencya względem wojsk pruskich, rzeczonemi dwiema drogami wojskowemi umówione, mają być stósowane. Zresztą dla ulgi miastu Friedberg, przydaje mu się obwód złożony z miejsc: Ober- i Niederwöllstadt, Ockstädt, Ober- i Niedermörle, Fauerbach i Bruchenbrücken. — Odległość z Höchst do Friedberg, rachuje się na mil 4, z Friedberg do Grünberg na tyleż, a z Friedberg do Wetzlar na 4½ mili.

§. 3.

Wojska Pruskie jedynie tylko oznaczonemi traktami etapowemi przechodzić, i wzmiankowane miejsca jako miejsca etapowe uważać są obowiązane. Mniejsze oddziały i pojedyńczo idący wojskowi, wbrew temu postępując, będą przez władze krajowe przytrzymani i do najbliższéj Pruskiéj zwierzchności wojskowéj oddawani. O oddziałach większych, przytrzymanemi być niemogących, donosić się będzie Pruskiéj władzy likwidacyjnéj, która dostawy wszelkie dla nich poczynione, nie podług cen obecnéj konwencyi, ale podług zaświadczeń urzędników względem cen istotnych, również szkodę wszelką z takowego pochodu wynikłą, podług urzędowéj taxy za przybraniem Król. Pruskich dozorców etapów sporządzić się mającéj, zapłaci.

§. 4.

Die Königlich-Preußischen Truppen, mit Ausnahme von kleinen Detaschements bis 50 Mann (welche in Barracken kommen, sobald dieselben eingerichtet seyn werden), sind gehalten, nach jedem als zum Etappenbezirk gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von der Großherzoglichen Etappenbehörde angewiesen wird; es sei denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. — Diesen Transporten, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. — In andere Ortschaften, als die obenerwähnten, dürfen die Truppen nicht gelegt werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. — In solchen Fällen werden sich die mit der Dislokation beauftragten Königlich-Preußischen Offiziere mit den Großherzoglichen Etappenbehörden über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

§. 4.

Wojsko Pruskie, wyjąwszy małe oddziały aż do 50 ludzi (które zostaną pomieszczone w szałaszach, skoro te będą urządzone), udać się musi do miejsca, przez władzę etapową wskazanego, jako do jéj okręgu należącego; chybaby prowadziło z sobą artylleryą, amunicyą lub inne znaczne transporta. — Dla tych transportów i dla ludzi straży należy zawsze przeznaczać miejsca przy saméj drodze położone. — Inne, prócz wzmiankowanych, miejsca wtenczas tylko dla wojska przeznaczone być mogą, gdy znaczne oddziały mocnemi eszelonami ciągną. — W takich przypadkach oficerowie Król. Pruscy trudniący się dyslokacyą, znosić się winni z W. Xiążęcemi władzami etapowemi względem powiększenia okręgu.

§. 5.

An jedem Etappenorte wird eine Großherzoglich-Hessische Behörde aus dem betreffenden Landrathe oder einem sonstigen Civilbeamten bestehend, ernannt, welche die Einquartierungs-, Verpflegung- und Transport-Angelegenheiten, so wie die Etappen-Polizei, leiten und besorgen wird.

§. 5.

W każdém miejscu etapowém ustanowioną zostanie W. Xiążęco-Heska Władza etapowa, złożona z właściwego Radzcy Ziemiańskiego lub z innego urzędnika cywilnego, która będzie prowadzić i załatwiać interesa inkwaterunku, żywności i transportów, sprawując oraz policyą etapową.

§. 6.

Die Königlich-Preußischen Etappen-Inspektoren zu Mainz, Hersfeld und Wetzlar, und zwar ersterer in Hinsicht auf die Etappe Bingen, der zweite auf die Etappe Alsfeld, und letzterer in Hinsicht auf die übrigen Etappen, unterstützen die Großherzoglichen Etappenbehörden in der Weise, daß sie alle bei ihnen angebrachte Beschwerden gegen die durchmarschirenden Königlichen Truppen, auf der Stelle zu entscheiden, zu schlichten, oder sonst zu beseitigen, besonders beauftragt sind. — Es ist ferner ihres Amts, durch die geeignete Requisition und Einleitung bei den Großher-

§. 6.

Król. Pruscy dozorcy etapowi w Moguncyi, Hersfeld i Wetzlar, pierwszy względem etapu Bingen, drugi co do etapu Alsfeld, a ostatni względem wszystkich innych etapów, wspierać będą W. Xiążęce władze etapowe, w ten sposób: iż zostają umocowanymi do rozstrzygnienia, lub w inny sposób załatwienia i to niebawnie, wszelkich zażaleń, naprzeciw przechodzącym wojskom Pruskim, do nich podanych. Również do nich należeć będzie starać się o to, żeby w skutek rekwizycyi i

zoglichen Landesbehörden dahin zu wirken, daß die Königlichen Truppen auf den Etappen nach den Bestimmungen dieser Konvention behandelt, und die Wege allenthalben in fahrbarem Stande erhalten werden.

Artikel II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschrouten.

§. 7.

Die Marschrouten für die Königlich-Preußischen Truppen können allein von dem Königlich-Preußischen Kriegsministerium und von dem Königlichen General-Kommando in Sachsen zu Magdeburg, und am Niederrhein zu Coblenz, mit Gültigkeit ertheilt werden. Auf die von anderen Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

§. 8.

In den von den oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere, Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel, genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Großherzoglichen Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Den Detaschements bis 50 Mann ist Tages zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Großherzoglichen Etappenbehörde das Nöthige anzumelden.

Von der Ankunft größerer Detaschements bis zu einem vollen Bataillon oder einer Escadron, müssen die Großherzoglichen Etappenbehörden wenigstens 3 Tage vorher benachrichtiget werden. — Wenn ganze Bataillons, Eskadrons oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren; so müssen nicht allein die Großherzoglichen

wniosków od nich do W. Xiążęcych władz krajowych podać się mających, wojska Królewskie po etapach podług postanowień obecnéj konwencyi przyjmowane i drogi wszędzie w stanie przyzwoitym utrzymywane były.

Artykuł II.

O prowadzeniu wojska drogą militarną i urządzeniu kart drożnych.

§. 7.

Dla wojsk Król. Pruskich karty drożne jedynie tylko przez Król. Pruskie Ministerstwo wojny i przez Król. Główno-Kommenderującego w Saxonii w Magdeburgu, a po nad dolnym Renem w Koblencyi, ważnie wydawane być mogą. Za kartami drożnemi od innych władz wydanemi, ani kwatera ani żywność daną nie będzie.

§. 8.

Karty drożne przez rzeczone władze wystawiać się mające, zawierać w sobie powinny dokładne oznaczenie liczby ludzi (oficerów, podoficerów i żołnierzy) i koni, oraz należącéj im się żywności i potrzeb transportu. Szczególniejszy zaś na to wzgląd mieć należy, żeby W. Xiążęce Władze wcześnie dosyć o przechodzie wojska zawiadomione zostały, i w tym względzie postanawia się, co następuie:

Oddziały do 50 ludzi powinien jednym dniem poprzedzić kwatermistrz, w celu udzielenia potrzebnych wiadomości W. Xiążęcéy władzy etapowéj.

O przybyciu większych oddziałów aż do liczby całego batalionu lub szwadronu, należy uprzedzić W. Xiążęce Władze etapowe najmniéj 3 dniami. — Gdy razem przechodzić mają całe bataliony, szwadrony lub więcéj wojsk, nietylko W. Xiążęce władze etapowe,

Etappenbehörden wenigstens 8 Tage zuvor hiervon in Kenntniß gesetzt werden, sondern es sollen auch die Großherzoglichen Landesbehörden, nämlich für die Provinz Oberhessen die Großherzogliche Regierung zu Gießen, und für den überrheinischen Theil des Großherzogthums die Großherzogliche Regierung zu Mainz, wenigstens 8 Tage zuvor benachrichtigt und requirirt werden. Außerdem soll, wenn eins oder mehrere Regimenter gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier oder Kriegskommissair wenigstens 3 Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Stellung der Transportmittel u. s. w. mit den erwähnten Landesbehörden gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmtlichen Etappen-Oertern für das ganze Corps zu bereden; hierbei soll jedoch solche Einrichtung getroffen werden, daß an einem Etappenorte niemals mehr als ein Regiment Infanterie oder Kavallerie an demselben Tage eintrifft. — Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl, der Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarf an Verpflegung, Transportmitteln, Tage der Ankunft u. s. w. sehr genau unterrichtet seyn.

ale też władze krajowe W. Xięstwa, mianowicie co do prowincyi górnéj Hessyi W. Xiążęca Regencya w Giessen, co do zareńskiéj części W. Xięstwa W. Xiążęca Regencya w Moguncyi, najmniéj tygodniem wprzód, zawiadomione o tém i zarekwirowane być powinny. Prócz tego, gdy jeden lub więcéj pułków razem przechodzić będzie, oficer wykommenderowany lub Kommissarz wojenny 3 dniami oddział takowy winien poprzedzić, a to dla umówienia pospołu z wspomnionemi władzami potrzebnych przysposobień na wszystkich etapach, tak co do dyslokacyi, jakoteż co do żywności i dostarczenia potrzeb transportu i t. d. dla całego oddziału; wszelakoż zastrzega się wyraźnie, iżby jednego dnia nigdy więcéj nad jeden pułk piechoty lub jazdy do jednego etapu nie przybył. — Wykommenderowany oficer winien dokładnie wiedzieć liczbę pułków i ich ludzi, potrzeby żywności i transportu, dzień przybycia i t. d.

§. 9.

Da der bisher ohne Ruhetag fortgesetzte Marsch der Königlich-Preußischen Truppen auf der Straße von Erfurt nach Mainz und umgekehrt, welcher 32 Meilen beträgt, und auf der Straße von Erfurt nach Coblenz über Braunfels, welcher 27 Meilen beträgt, die nachtheiligsten Folgen herbeigeführt hat; so hat die Großherzoglich-Hessische Regierung nach dem Wunsche des Königlich-Preußischen Gouvernements für diese Truppenmärsche einen Ruhetag in Alsfeld zwar gestattet, jedoch ist man dahin übereingekommen, daß zur Erleichterung der Großherzoglichen Lande, auch von den beiden andern fremdherrlichen Regierungen, deren Gebiet jene Truppenmärsche berühren, nämlich von der Kurfürstlich-Hessischen und der Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Regierung, gleichmäßig zur Erreichung jenes Zweckes in der Art mitgewirkt werde, daß, für die Dauer der gegenwärtigen Uebereinkunft eine jede derselben einen gleichen Zeitraum hindurch den Preußischen Truppen einen Rasttag auf ihrem Gebiete

§. 9.

Ponieważ odbywany dotąd bez wypoczynku pochod wojsk Pruskich gościńcem od Erfurtu do Moguncyi i naodwrót, wynoszący mil 32, równie jak gościńcem od Erfurtu do Koblencyi przez Braunfels, wynoszący mil 27, najszkodliwsze pociągnął za sobą skutki; zaczém Rząd W. Xięstwa Heskiego stósownie do życzenia Rządu Pruskiego dozwolił wprawdzie dla tych pochodów wojskowych dzień wypoczynku w Alsfeld, ułożono się jednakże, iż dla ulgi W. Xięstwa, także inne obce rządy, przez których kraje wojsko to przechodzi, to jest Rząd Elektorstwa Heskiego i W. Xięstwa Sasko-Wejmarskiego, przyłożą się do osiągnienia tego celu przez dozwolenie w swym kraju wojsku pruskiemu podobnegoż wypoczynku w ciągu trwania niniejszéj konwencyi. — Rząd Pruski porozumie się dokładniéj w téj mierze z Rządami Elektorstwa Saskiego i W. Xięstwa

gestatte. — Das Königlich-Preußische Gouvernement wird sich mit der Kurfürstlich-Hessischen und Großherzoglich-Sachsen-Weimar-Eisenachschen Regierung hierüber näher vereinigen, so daß die von der Großherzoglich-Hessischen Regierung nach dem Inhalt des gegenwärtigen Paragraphen übernommene Verpflichtung zur Gewährung eines Rasttages in Alsfeld sich auf die 3 Jahre vom 1sten Oktober d. J. an bis zum 1sten Oktober 1831. beschränkt.

Da nicht minder bedeutende Nachtheile aus den großen und ununterbrochen fortgesetzten Tagemärschen auch für die Remonte hervorgegangen sind; so hat die Großherzoglich-Hessische Regierung sich verpflichtet, zu gestatten, daß die Remonte-Kommandos, nach dem Empfange der Remonten, in einem Tage nicht mehr als 2 bis 2½ Meile zurückzulegen, und nach zwei Marschtagen jedesmal einen Ruhetag halten, wonach die betheiligten Großherzoglichen Behörden mit Anweisung versehen werden sollen.

Sasko-Wejmarskiego, tak iż przyjęty od Rządu W. Xięstwa Heskiego podług osnowy tego paragrafu obowiązek dozwolenia wypoczynku w Alsfeld ogranicza się na trzy lata od dnia 1. Października r. b. rachując do d. 1. Października 1831.

Gdy równie znaczne wynikły szkody z zbyt wielkich i bez przerwy odbywanych pochodów i pod względem remonty; Rząd W. Xięstwa Heskiego obowiązał się, dozwolić, ażeby komendy remontowe, po odebraniu remont (koni) jednego dnia nie więcej nad 2 do 2½ mili uchodziły, a po dwóch dniach pochodu zawsze dzień wypoczywały, względem czego władze W. Xięstwa stósowną odbiorą instrukcyą.

Artikel III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen, und die dafür zu zahlende Vergütung betreffend.

A. Einquartierung und Verpflegung der Mannschaft.

§. 10.

Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienste befindlichen Militairpersonen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben. Diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und Verpflegung berechtigt sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern oder in den Barracken, deren Anlage der Großherzoglichen Regierung überlassen bleibt. Die Geräthschaften in den im Winter zu heizenden Barracken bestehen für den Unteroffizier und Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, um seine Armatur daran aufzuhängen, Stühlen oder hinreichenden Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Barracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtigt ist.

Artykuł III.

Inkwaterunek i żywność dla wojska i wynagrodzenie za to należne.

A. Inkwaterunek i żywność dla ludzi.

§. 10.

Pojedyńczym urlopowanym wojskowym i innym w służbie nie będącym, ani kwatera ani żywność dawaną nie będzie. Wojskowi zaś prawo do jednego i drugiego mający, mieć będą kwaterę i żywność albo u mieszkańców albo po szałasach, któreby Rząd W. Xięstwa zechciał wystawić. Do sprzętów w szałasach na czas zimy należą dla podoficera i żołnierza: słoma na posłanie, listwa do wieszania rzeczy, stołki lub dostateczne ławki drewniane. Każdy podoficer i żołnierz winien poprzestać na kwaterze i żywności w szałasach, skoro jedno i drugie przepisom właściwym odpowiada.

Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden, und gegen auszustellende Quittung der Kommandirenden, die Naturalverpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartirt werden soll. — Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgestellt, daß der Offizier sowohl, wie der Soldat, mit dem Tische seines Wirths zufrieden seyn muß.

In den Fällen, wo die Quartierträger nur ein einziges heizbares Zimmer besitzen, in welches wegen Enge des Raumes und Anzahl der zur Familie gehörenden Personen, die Einquartierten nicht aufgenommen werden können, und diesen keine geheizte Schlafstube angewiesen werden kann, wird den Großherzoglichen Ortsvorständen aufgegeben werden, für die nach Verschiedenheit der Jahreszeit erforderliche Bedeckung zu sorgen.

§. 11.

Um jedoch schlechter Bekösligung von Seiten des Wirths, wie übermäßigen Forderungen von Seiten des Soldaten vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartiere, sei es bei den Einwohnern oder in den Barracken, verlangen: zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halb Pfund Fleisch und Zugemüse, so viel des Mittags und des Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtigt ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Obrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein in jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert werde. — Die Subaltern-Offiziere bis zum Kapitain exclusive, erhalten außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ein halbes Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht, auch Mittags und Abends bei jeder Mahlzeit eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend

Przechodzące wojsko, podług karty drożnéj u mieszkańców kwaterowane, za assygnacyą W. Xiążęcych władz etapowych i za kwitem Kommenderującego, mieć będą żywność in natura u gospodarza, albowiem odtąd nikt nie ma mieć kwatery bez żywności. — Za powszechne w tym względzie ustanawia się prawidło, iż oficer i żołnierz stołem gospodarza kontentować się winien.

W przypadkach, gdzie gospodarz jednę tylko ma izbę do ogrzewania, w któréj dla szczupłości miejsca i liczby osób do familii należących, inkwaterunek pomieszczonym być, ani ogrzanéj sypialni mieć nie może, zalecone sobie mieć będą władze miejscowe, ażeby się starały o przykrycie, jakiego pora roku wymaga.

§. 11.

Zapobiegając jednak dostarczaniu złéj żywności z strony gospodarza, i przesadzonym z strony wojskowych domaganiom, postanawia się co następuje:

Podoficer i żołnierz i każdy wojskowy, nie będący w randze oficera, na każdym noclegu, bądź u mieszkańców, bądź w szałasach, żądać może dla siebie: dwa funty dobrze wypieczonego chleba, pół funta mięsa, i warzywa tyle, ile go na obiad i wieczerzę do przynależytego nasycenia się potrzeba; na śniadanie niczego żołnierz żądać nie może, równie jak nie ma prawa dopominania się od gospodarza, piwa, wódki lub wcale kawy; władze jednak miejscowe starać się o to powinny, aby w każdém miejscu znajdował się dostateczny zapas piwa i wódki, i żeby żołnierz w cenie nie był przedrożonym. — Oficerowie niżsi aż do Kapitana wyłącznie prócz kwatery, drzewa i światła, mieć będą potrzebny chleb, zupę, jarzynę i pół funta mięsa, wszystko przez gospodarza należycie uwarzone, na obiad i wieczerzę po butelce piwa, jakie się robi w okolicy, na eta-

gebraut wird, in der Etappe Bingen aber eine Bouteille Wein, Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ein achtel Quart Branntwein. Der Kapitain kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen.

§. 12.

In der Regel erhält der General drei, der Staabs-Offizier zwei, und der Subaltern-Offizier ein Zimmer. Wenn jedoch nach dem Ermessen der Etappenbehörde die Anzahl der Truppen oder des Orts die Gelegenheit nicht gestattet, die bemerkten Zimmer zu geben, so werden die Königlichen Offiziere sich auch mit Wenigerem gern begnügen.

§. 13.

Für die Einquartierung und Verpflegung wird nach vorgängiger Liquidation von dem Königlich-Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt:

Für den Soldaten . . .	Vier gute Groschen in Gold;	
„ „ Unteroffizier . .	Vier „ „ „	
„ „ Subaltern-Offizier	Zwölf „ „ „	
„ „ Kapitain . . .	Sechszehn „ „ „	

Die übrigen Königlichen Militairbeamten werden nach ihrem militairischen Range behandelt.

Staabs-Offiziere, Obersten und Generale bekösligen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten, wo dies nicht thunlich seyn sollte, bezahlt für seine Person der Staabs-Offizier einen Reichsthaler in Gold. Der Oberst und General einen Reichsthaler zwölf gute Groschen in Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabs-Offizieren unmittelbar an die Quartierträger berichtigt.

Für eine jede der den Königlich-Preußischen Truppen auf der Etappenstraße anzuweisenden Wachtstuben von erforderlicher Größe, mit den gewöhnlichen Wacht-Utensilien versehen, werden in den Wintermonaten, nämlich in den Monaten Oktober, November, Dezember, Januar, Februar und März, incl. für

pie zaś Bingen, butelkę wina, na śniadanie kawę, chleb z masłem i półkwaterek wódki. Kapitanowi prócz tego wszystkiego należy się jedna jeszcze potrawa więcéj na obiad.

§. 12.

Zwykle Generał ma prawo do trzech izb, oficer sztabu do dwóch, niższy oficer do jednéj. Jeżeli jednak, podług uznania władzy etapowéj, liczba wojska i stósunki miejscowe nie dozwalają dania tych izb, Oficerowie i na mniejszéj ich liczbie przestaną.

§. 13.

Za inkwaterunek i żywność, po poprzedniém onychże zalikwidowaniu, Rząd Pruski zapłaci:

za żołnierza	cztery dgr. w złocie,
„ podoficera . . .	cztery „ „
„ oficera niższego	dwanaście „
„ kapitana	szesnaście „

Inni Król. urzędnicy wojskowi stósownie do ich rangi uważani będą.

Oficerowie sztabowi, pułkownicy i generałowie utrzymują się swym kosztem w oberżach. Gdzieby to być nie mogło, oficer sztabowy Talara w złocie, pułkownik i generał po półtora talara w złocie zapłacą, za co im przyzwoita i dostateczna żywność przez gospodarza dawaną być winna. Wynagrodzenie to niebawnie oficerowie sztabowi załatwiać będą.

Za każdą wojsku Pruskiemu na gościńcu etapowym wskazaną izbę straży dostatecznéj wielkości, z przynależnemi rekwizytami, rachować się będzie w zimowych miesiącach: w Październiku, Listopadzie, Grudniu, Styczniu, Lutym i Marcu, łącznie paliwa i światła, ośm

das Feuer- und Erleuchtungs-Material, acht gute Groschen, in den sechs Sommermonaten, nämlich im April, Mai, Juni, Juli, August und September aber vier gute Groschen für den Tag, wo sich eine Wache darin befindet, in Ansatz gebracht.

§. 14.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dieses nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder gleich den Soldaten gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

§. 15.

Sollten durchmarschirende Soldaten unterweges krank werden; so sollen dieselben an die nächsten Königlich-Preußischen Etappen-Inspekteurs überwiesen werden.

B. Transport, Verpflegung und nächtliche Bewachung der Militair-Arrestaten.

§. 16.

a) Die Verpflegung der Militair-Arrestaten wird in demselben Betrage vergütet, welcher §. 13. der gegenwärtigen Konvention für die Verpflegung der durchziehenden Militairs überhaupt festgesetzt worden ist.

b) Die Eskortirung (durch Land-Dragoner oder Landwehr) wird mit vier guten Groschen auf die Meile für jeden Eskortirenden, sei dieser nun zu Fuß oder zu Pferde, bezahlt.

c) Die Zahl der eskortirenden Mannschaft wird jedesmal von den Königlich Preußischen Behörden unter dem Vorbehalte bestimmt werden, daß es den Großherzoglich-Hessischen Behörden überlassen bleibe, die Eskorte in einzelnen Fällen, wenn Widersetzlichkeit zu besorgen ist, zu verstärken.

dobrych groszy, w sześciu miesiącach latowych: w Kwietniu, Maju, Czerwcu, Lipcu, Sierpniu i Wrześniu, cztery dobre grosze za dzień, którego się straż w niéj znajdowała.

§. 14.

Kobiety i dzieci podług ogólnéj zasady nie mają dostawać ani kwatery ani żywności. Gdyby jednak przez wyjątek dać ją wypadało, wyrazić to należy w karcie drożnéj, a wówczas tak kobiety jako i dzieci, porówno z żołnierzami miec będą kwaterę i żywność za ustanowioną wyżéj nagrodą. Żony jednak i dzieci oficerów nigdy żądać nie mogą ani kwatery ani żywności.

§. 15.

Żołnierze, którzyby zachorowali w pochodzie, odsyłani będą do najbliższych Pruskich Inspektorów etapowych.

B. Transport, żywność i nocne pilnowanie więźniów wojskowych.

§. 16.

a) Za żywność dla więźniów wojskowych płacić się będzie tyle, ile §. 13. téj konwencyi za żywność dla przechodzących wojskowych stanowi.

b) Za eskortę (przez żandarmów lub landwerę) płacić się będą cztery dobre grosze na milę za każdego eskortującego, bądź konnego lub pieszego.

c) Liczbę ludzi eskorty oznaczać zawsze będą władze Król. Pruskie a zastrzeżeniem, iż wolno będzie władzom W. Xięstwa Heskiego wzmocnić eskortę w pojedyńczych przypadkach, skoroby się oporu obawiano.

d) In Etappenplätzen, wo Garnison liegt, wird für die nächtliche Bewachung und Verwahrung der Arrestaten keine besondere Vergütung geleistet. Dagegen wird an denjenigen Etappen-Orten, die keine Garnison haben, und in den Fällen, wo alldort kein entbehrlicher leerer und gut verwahrter Raum mehr vorhanden und die Bewachung in einem weniger gesicherten Lokale unvermeidlich ist, Königlich-Preußischer Seits eine Entschädigung von sechs guten Groschen für jeden Wächter bezahlt.

e) Auf allen Etappenplätzen ohne Ausnahme aber wird die Heitzung und Beleuchtung der Verwahrungsorte der daselbst eintreffenden Preußischen Militair-Arrestaten, wenn jener Aufwand blos um dieser letzteren willen geschieht, für jede Nacht in den sechs Wintermonaten mit vier guten Groschen, in den sechs Sommermonaten aber mit zwei guten Groschen vergütet.

f) Dem Großherzoglich-Hessischer Seits hinsichtlich der Transportirung der Militair-Arrestaten durch die Großherzogliche Provinz Oberhessen geäußerten Wunsche: daß solche, statt wie bisher über Alsfeld, künftig über Marburg erfolgen und dabei auf Innehaltung der gewöhnlichen Korrespondenztage gehalten werden möge, erklärt man sich Preußischer Seits zu genügen bereit, sobald in Folge einer dieserhalb mit der Kurhessischen Regierung anzuknüpfenden Unterhandlung die hierzu nöthige Zustimmung dieser letztern erlangt seyn wird.

C. Einquartierung und Verpflegung der Pferde.

§. 17.

Die Etappenbehörden und Obrigkeiten werden gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute reinliche Stallung angewiesen werde. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Obrigkeit anzubringen; dagegen wird es Königlich-Preußischer Seits bei großer Verantwortung

d) W miejscach etapowych, gdzie jest garnizon, nie będzie się nic oddzielnie bonifikować za nocne pilnowanie i przechowanie więźniów. Natomiast w miejscach etapowych, gdzie niema garnizonu, i w przypadkach, gdy tamże nie ma zbytecznego próżnego i dobrze opatrzonego miejsca i straż w mniéj bezpiecznem miejscu koniecznie jest potrzebną, płacić będzie Rząd Pruski za każdego stroża sześć dobrych groszy.

e) We wszystkich zaś bez wyjątku miejscach etapowych płacić się będzie za opał i światło lokalów dla Pruskich więźniów wojskowych, skoro powyższego nakładu oni jedynie są przyczyną, za każdą noc w sześciu zimowych miesiącach cztery dobre grosze, w sześciu latowych miesiącach dwa dobre grosze.

f) Życzeniu Rządu W. Xięstwa Heskiego oświadczonemu we względzie transportowania więźniów wojskowych przez W. Xiążęcą prowincyą górnéj Hessyi: ażeby takowe, zamiast jak dotąd przez Alsfeld, odbywało się nadal przez Marburg i zachowano przytém zwyczajne dni korrespondencyjne, jest skłonnym Rząd Pruski dogodzić, skoro w skutku rozpocząć się mającéj w téj mierze negocyacyi z Rządem Elektorstwa Heskiego, tenże na to zezwoli.

C. Inkwaterunek i żywność dla koni.

§. 17.

Staraniem będzie władz etapowych i zwierzchności miejscowych, aby stajnie, ile tylko być może, dobre i czyste dla koni wyznaczano. Wojskowy niekontent z przeznaczonéj dla niego stajni, z żażaleniem swém do zwierzchności miejscowéj udać się ma, a z strony Rządu Pruskiego pod wielką odpowiedzialno-

untersagt werden, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle ziehen und die ihrigen dagegen hineinbringen lassen.

§. 18.

Der Fouragebedarf wird durch Lieferanten, in ein in dem Haupt-Etappen-Orte zu errichtendes Etappenmagazin, für dessen Lokal die Lieferanten selbst zu sorgen haben, beigeschafft; die Lieferung soll von der Großherzoglichen Etappen-Behörde, für einen von dem Königlich-Preußischen Etappen-Inspektor zu bestimmenden Zeitraum öffentlich versteigert und dem Mindestfordernden übertragen werden. — Nur wenn der Königlich-Preußische Etappen-Inspektor mit dem Erfolge der ersten Versteigerung zufrieden ist, hat es bei dieser Versteigerung sein Bewenden, wenn ihm aber die Preise zu hoch scheinen, so kann er auf einen zweiten Versteigerungstermin antragen, welcher jedoch entscheidend ist. — Den Gemeinden, in denen kein Etappenort ist, die aber zu den Etappen-Bezirken gehören, wird auf den Fall, wenn die Fourage von ihnen geliefert werden muß, solche im Preise der letzten Versteigerung vergütet.

§. 19.

Die Fourage-Rationen werden auf Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden und gegen Quittung des Empfängers von den Lieferanten an die Königlichen Truppen verabreicht, und die dabei entstehenden Streitigkeiten von der Etappenbehörde sofort entschieden. In Fällen, in denen die Zeit nicht erlaubt, die Fourage aus dem Etappen-Magazine beizuschaffen, diese also von den Gemeinden geliefert werden muß, empfängt solche ein Kommandirter des Detaschements von der Orts-Obrigkeit, und besorgt die weitere Vertheilung.

§. 20.

Die Königlich-Preußische Regierung bezahlt an die Großherzoglich-Hessische und diese an die Lieferanten den Werth der abgelieferten Fourage, worüber sich

ścią będzie zakazano, aby wojskowi jakiego bądź stopnia, niepoważyli się samowładnie konie gospodarza z stajni wypędzać, a swe na to miejsce wprowadzać.

§. 18.

Potrzebny zapas obroków ma być przez dostawców dostarczanym, a to do magazynu w głównem miejscu etapowém założyć się mającego, na który lokal sami sobie obmyślić winni. Dostawa ma być na czas przez Pruskiego dozorcę etapowego oznaczony, wypuszczoną przez władze etapowe W. Xięstwa sposobem licytacyi najmniéj żądaiącemu. — Tylko gdy Pruski dozorca etapowy oświadczy, iż przestaje na wypadku pierwszéj licytacyi, pozostać się ma przy niéj; jeżeli mu zaś cena zdawać się będzie zbyt wysoką, żądać może wyznaczenia drugiego terminu licytacyi, który jednak będzie stanowczym. — Gminom, w których nie ma etapu, a które należą do okręgów etapowych, na przypadek iż są obowiązane do dostawy obroków, takowe podług ceny ostatniéj licytacyi bonifikowane będą.

§. 19.

Racye obroków dla Kr. wojska za assygnacyą W. Xiążęcych Władz etapowych i za kwitem odbierającego przez dostawców będą wydawane, a spory w téj mierze zachodzące, władza etapowa niebawnie rozstrzygać będzie. W przypadkach, gdy czas nie dozwala sprowadzić obroków z magazynu etapowego, i takowe przez gminy dostarczone być muszą, wykommenderowany z oddziału odbierze je od zwierzchności miejscowéj i dalszym zajmuje się podziałem.

§. 20.

Wartość dostarczonych obroków podług formalnych kwitów przez dostawców złożyć się maiących, tymże Rząd W. Xięstwa, a temu

letztere mit ordnungsmäßigen Quittungen ausweisen, nach dem Versteigerungspreise.

§. 21.

Für kranke zurückgelassene Pferde werden die Kurkosten auf, durch die Großherzoglichen Etappenbehörden attestirte, Rechnungen von dem Königlich-Preußischen Gouvernement vergütet.

Alle Bedürfnisse an Wagenreparaturen, Beschlägen der Pferde, Schuhen und anderen Dingen mehr, werden von den Truppen baar bezahlt.

Artikel IV.

Verabreichung des Vorspanns und Stellung der Fußboten.

§. 22.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Großherzoglichen Etappenbehörden und gegen Quittung nur in so fern verabreicht, als deshalb in den im §. 7. näher bezeichneten Marschrouten das Nöthige bemerkt worden; und werden in den Marschrouten nur Fuhren und Vorspann zum Transporte von Artillerie, schwerer Bagage und Kranken, nicht aber für nicht erkrankte Personen, für Tornister und Gewehre gefordert werden.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterweges erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Zeugniß eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Königlich-Preußische Hospital Anspruch machen.

Die Großherzoglichen Physici, Aerzte und Wundärzte, sollen für die, erkrankten Militairs, Atteste nach Vorschrift der Königlich-Preußischen Medizinal-Ordnung entschädigt werden.

§. 23.

Die Großherzoglichen Etappenbehörden werden dafür sorgen, daß die nöthigen und verlangten Trans-

Rząd Król. Pruski podług ceny licytacyinéj płacić będzie.

§. 21.

Koszta leczenia koni chorych w drodze zostawionych, Rząd Pruski wynagrodzi podług rachunków, przez władze etapowe W. Xięstwa poświadczonych.

Wszelkie potrzeby naprawy wozów, kowania koni, za obuwie i inne rzeczy, wojsko niebawnie zapłaci.

Artykuł IV.

Dostawa podwod i posłańców pieszych.

§. 22.

Potrzeby transportu dla przechodzącego wojska za assygnacyą władz etapowych W. Xięstwa i za kwitem, jedynie tylko podług osnowy kart drożnych w §ie 7. oznaczonych będą dostarczane. Karty zaś drożne zawierać tylko mogą wniosek o fury i podwody pod artyllerją, tabory i chorych, nie zaś pod osoby niechore, tornistry i broń.

Ci tylko wojskowi, którzy zachorowali w pochodzie i niesposobność dalszego chodzenia udowodnią zaświadczeniem approbowanego lekarza lub chirurga, żądać mogą podwód, w celu sprowadzenia ich do najbliższego Król. Pruskiego szpitala.

W. Xiążęcy Fizykowie, lekarze i chirurgowie, będą wynagradzani, według przepisu Pruskiego regulaminu lekarskiego, za poświadczenia chorym wojskowym wydawane.

§. 23.

Władze etapowe W. Xięstwa będą miały staranie o to: aby potrzebne i żądane podwo-

portmittel zur rechten Zeit gestellt werden. Unter Transportmitteln werden nur zweirädrige und vierrädrige Karren und Leiterwagen, angeschirrte Vorspannpferde, und in dringenden Fällen Reitpferde für die Offiziere gerechnet. Chaisen können nicht verlangt, und darf auf ein Pferd nicht mehr als vier und ein halber bis fünf Zentner gerechnet werden.

§. 24.

Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren; dieses muß aber durch eine schriftliche, an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren gegen die hierbei sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird.

§. 25.

Quartiermachende Kommandirte dürfen auf keine Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sei denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des Königlichen kommandirenden Offiziers, als dazu berechtigt, legitimiren können.

§. 26.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartiere bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Großherzoglichen Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartiere sofort zu entlassen, dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisende Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden den andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann

dy w swym czasie były dostawione. Przez wyraz: potrzeby transportowe, rozumieją się tylko wozy o dwóch i czterech kołach, wozy w drabki, konie ubrane, a w nagłych przypadkach konie wierzchowe dla oficerów. Powozy żądane być nie mogą, i na konia nie więcéj nad półpięta do pięciu rachuje się cetnarów.

§. 24.

Gdy w razie przechodu znacznych oddziałów wojska, potrzebna dla każdego ilość podwód, z pewnością oznaczoną, a zatém przepisany porządek ściśle zachowanym być niemoże, natenczas kommenderujący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy podwód, jednak tylko przez podanie rekwizycyi na piśmie do zwierzchności miejscowéj, która zajmie się dostawą potrzeb transportowych za kwitem natychmiast wydać się mającym.

§. 25.

Wykommenderowani do robienia kwater, pod żadnym pozorem ani fur, ani koni wierzchowych dla siebie żądać nie mogą, chybaby mieli piśmienny do tego rozkaz kommenderującego oficera.

§. 26.

Fury i konie dostawiane będą od jednego do drugiego noclegu t. j. od jednego okręgu etapowego, aż do najbliższego, a sposób dostawiania zostawia się zupełnie władzom W. Xięstwa. Wojsko przechodzące, skoro stanie na noclegu, natychmiast uwolnić winno podwody, a władze starać się powinny o dostawę świeżych w przyzwoitym czasie. Wojsko na pochodzie, lub pojedyńczo idących wojskowych, nazajutrz po ich w miejsce etapowe przybyciu, daléj wyprawić należy. Tylko gdy dniem wprzód o tém doniosą, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, ina-

verlangen, denselben Tag weiter transportirt zu werden, wenn deshalb Tages zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen.

§. 27.

Den Königlich-Preußischen Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterwegs nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner üblen Behandlung ausgesetzt, auch im Selbstfahren nicht gestört werden.

§. 28.

Als Vergütigung für den Vorspann wird von dem Königlich-Preußischen Gouvernement an das Großherzoglich-Hessische für jede Meile und für jedes Pferd, einschließlich des Wagens, Sechs gute Groschen in Gold, für einen einspännigen Karren aber Neun gute Groschen in Gold vergütet.

Die Entfernung von einem Nachtquartiere in das andere, wird der Entfernung des Etappen-Hauptorts bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben.

Da bei zu gestellenden Reitpferden in der Regel zur Zurückbringung noch ein zweites Pferd für einen berittenen Reiter gestellt zu werden pflegt, so soll in solchen Fällen auch dies zweite Pferd nach den bisherigen Sätzen liquidirt und vergütet werden.

§. 29.

Die Fußboten und Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrigkeiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg geht, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu

czéj bowiem i chociażby daléj i podwojne nawet przebyć chcieli etapy, ich będzie rzeczą, wziąść konie extrapocztowe własnym swym kosztem.

§. 27.

Oficerom Król. Pruskim, szczególniéj pod odpowiedzialnością się poleca, aby fury w marszu nie były obciążone przez osoby prawa do nich nie mające, i żeby ludzie podwodowi przykrego z nimi obejścia niedoznawali i żeby im samym wolno było powozić.

§. 28.

Rząd Pruski, Rządowi W. Xięstwa za podwodę, od każdéj mili i każdego konia, łącznie woza, jeżeli takowy był potrzebnym, po sześć dobrych gr., za podwodę jednokonną dziewięć dobr. gr. w złocie będzie bonifikował.

Odległość od jednego noclegu do drugiego rachowaną będzie podług powyżéj oznaczonéj odległości głównego miejsca etapowego od drugiego, bądź że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli podróż.

Ponieważ obok dostawianego konia wierzchowego pod jeźdzca dostawiać się zwykł i drugi w celu przyprowadzenia nazad tamtego, zaczém w takich przypadkach ma się likwidować bonifikacya i za drugiego.

§. 29.

Wojskowi brać samowładnie nie mogą posłańców pieszych lub prowadników, a tem mniéj przymuszać ich gwałtem, owszém o takowych zwierzchność miejscową noclegu zarekwirować i zakwitować niebawnie winni. Rząd Pruski, za każdą milę posłańcowi, nie-

quittiren. Die Königlich-Preußische Regierung bezahlt das Botenlohn für jede Meile mit Vier guten Groschen Gold, wobei jedoch der Rückweg nicht gerechnet wird.

Artikel V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

§. 30.

Die Anstände, welche zwischen den Bequartierten und den Soldaten entstehen könnten, werden von den Großherzoglichen Etappen-Behörden und den kommandirenden Königlich-Preußischen Offizieren, wie auch, wo es nöthig seyn sollte, unter der Dazwischenkunft des Königlich-Preußischen Etappen-Inspektors, gemeinschaftlich beseitigt. — Die Großherzogliche Etappenbehörde ist berechtigt, jedem Unteroffiziere oder Soldaten, welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirths oder eines andern Großherzoglichen Unterthanen erlauben sollte, zu arretiren, und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Ein durch Exzesse der durchmarschirenden Truppen etwa entstandener Schaden wird durch drei verpflichtete und ihrer Unterthanenpflichten für diesen Akt entlassene Taxatoren, mit Zuziehung des Königlich-Preußischen Etappen-Inspektors, abgeschätzt und der Durchschnittsbetrag der Abschätzungen von der Königlich-Preußischen Behörde vergütet.

Die Bestimmung wegen Vergütigung des durch Exzesse der durchmarschirenden Truppen entstandenen Schadens wird auch auf das durch die Militairfuhren erweislich zu Grunde gerichtete, oder nach Beendigung derselben an den Folgen der Erhitzung krepirte oder sonst unbrauchbar gewordene Zugvieh ausgedehnt, jedoch unter der Bedingung: daß durch ein von dem Ortsvorsteher oder von zwei Zeugen der Gemeinde pflichtmäßig ausgestelltes schriftliches Zeugniß erwiesen ist, daß dasselbe ganz gesund gestellt worden.

rachując podróży napowrot odbytéj, po cztery dobre grosze w złocie zapłaci.

Artykuł V.

Utrzymanie porządku i policyi wojskowéj.

§. 30.

Sprzeczki między gospodarzem i żołnierzem załatwiać będą Władze etapowe W. Xięstwa i Król. Pruscy Oficerowie kommenderujący, a gdzieby tego potrzeba było, pospołu z Król. Pruskim dozorcą etapowym. — Władza etapowa Wielkiego Xięstwa może aresztować każdego podoficera i żołnierza, któryby się dopuścił czynnéj obrazy na swoim gospodarzu, lub innym poddanym W. Xiążęcym, i tegoż do Kommenderującego po dalszą indagacyą i ukaranie odesłać.

Szkoda, którąby przez wykroczenie przechodzącego wojska zrządzoną została, ma być przez trzech znawców zobowiązanych i co do tego aktu od obowiązków poddanności uwolnionych, ocenioną, i podług średniéj ilości taxy, przez władze Pruskie wynagrodzoną.

Postanowienie względem bonifikowania szkody przez wykroczenia wojsk przechodzących wynikłéj, rozciąga się także do bydła pociągowego, które dowodnie przez fury pod wojsko zostało zniszczone, lub po ukończeniu podwody w skutku spędzenia zdechło lub stało się niezdatném, pod tym jednakże warunkiem: iż dowiedzioném będzie świadectwem sumiennie od zwierzchnika miejscowego lub dwóch świadków gminy na piśmie wystawioném, że zupełnie zdrowe było dostawione.

§. 31.

Die Königlich-Preußischen Offiziere sowohl, wie die Großherzoglich-Hessischen Etappenbehörden, sind angewiesen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner in Beziehung auf ihre deutschen Brüder willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

§. 32.

Die Königlich-Preußischen Truppen, welche auf eine der genannten Militairstraßen instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet, und zu deren Befolgung angewiesen werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf allen Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden sollen.

Artikel VI.

Liquidation der zu leistenden Vergütungen.

§. 33.

Nach Ablauf jeden Vierteljahres wird zwischen dem Königlich-Preußischen Etappen-Inspektor zu Wetzlar und einem Großherzoglich-Hessischen Kommissair über sämmtlich geschehene Leistungen der Rayons von Alsfeld, Grünberg, Gießen, Friedberg und Bingen, die Liquidation vorgenommen, und nach deren Abschluß die Zahlung dafür sogleich geleistet. Wenn hierbei Quittungen vorkommen sollten, denen die ordnungsmäßige Form fehlen sollte; so soll das Fehlende aus den pflichtmäßig geführten Etappenbüchern der Großherzoglichen Etappenbehörden ergänzt werden.

Bei größeren Truppenmärschen behält sich die Großherzogliche Regierung die Befugniß vor, in kürzeren als den angegebenen Zeiträumen zu liquidiren.

§. 31.

Tak kommenderujący Król. Pruscy oficerowie, jakoteż W. Xiążęco-Heskie Władze etapowe, polecone sobie mają, aby z gorliwością starali się o to, żeby pomiędzy gospodarzem i żołnierzem panował trwały duch jedności i iżby mieszkańcy z względu na ich niemieckich braci, z dobrą wolą ponosili ciężary, które jak z natury rzeczy uprzątnione być nie mogą, tak przecież przez słuszne stron obydwóch znoszenie się znacznie ulżone być mogą.

§. 32.

Wojsko Król. Pruskie, którąkolwiek z powyżéj rzeczonych dróg militarnych przechodzące, w każdym razie, o osnowie obecnéj konwencyi, ile do nich należy, dokładnie uwiadomione, i im zachowanie onejże polecone być ma, jakoteż potrzebne z niej wyciągi po wszystkich etapach do wiadomości podane i poprzybijane być mają.

Artykuł VI.

Likwidacya przypadających wynagrodzeń.

§. 33.

Po upłynieniu każdego ćwierćrocza likwidacya dostaw wszelkich w obwodach Alsfeld, Grünberg, Giessen, Friedberg i Bingen, między Król. Pruskim dozorcą etapowym w Wetzlar i Kommissarzem W. Xiążęco-Heskim przedsięwziętą, i po jéj zawarciu zaraz wypłata uskutecznioną być ma. Kwity przytem składane, a w przepisaną nieopatrzone formę, uzupełnione być mają podług urzędownie prowadzonych ksiąg etapowych władz W. Xięstwa.

Na przypadek większych przechodów zastrzega sobie Rząd W. Xięstwa prawo likwidowania w krótszych, jak tu podano, terminach.

Artikel VII.

Allgemeine Bestimmungen.

§. 34.

Die vorstehende Etappen-Konvention tritt mit dem 1sten Oktober 1828. in Kraft, und ist bis zum 1sten Oktober 1837. mit dem Vorbehalte jedoch, abgeschlossen, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nothwendig abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft festgesetzt werden sollen.

§. 35.

Gegenwärtige Uebereinkunft soll, nachdem sie gegen eine gleichlautende, von dem Großherzoglich-Hessischen Ministerio der auswärtigen Angelegenheiten vollzogene, Ausfertigung ausgewechselt worden seyn wird, durch öffentliche Bekanntmachung in den beiderseitigen Staaten Kraft und Wirksamkeit erhalten.

Geschehen Berlin, den 7ten Oktober 1828.

(L. S.)

Königl. Preußisches Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

Graf v. Bernstorff.

Vorstehende Erklärung wird, nachdem sie gegen eine übereinstimmende Erklärung des Großherzoglich-Hessischen Ministerii der auswärtigen Angelegenheiten ausgewechselt worden ist, hierdurch zur öffentlichen Kenntniß gebracht.

Berlin, den 10ten Januar 1832.

Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

Eichhorn.

Artykuł VII.

Postanowienia ogólne.

§. 34.

Powyższa konwencya etapowa nabywa mocy obowiązującéj z dniem 1. Października 1828. i trwa do dnia 1. Października 1837., z tém jednak zastrzeżeniem, iż na przypadek wojny w czasie tym wydarzyć się mogącéj postanowienia inne, ktoreby się podług zachodzących natenczas okoliczności potrzebnémi okazały, przez oddzielny układ ustanowione będą.

§. 35.

Niniejsza konwencya, po wymienieniu jéj za równobrzmiący exemplarz, podpisany przez Ministerstwo sprrw zagranicznych W. Xięstwa Heskiego, otrzyma moc i skutek przez publiczne ogłoszenie w obustronnych państwach.

Dan w Berlinie, dnia 7. Paźdz. 1828.

(L. S.)

Król. Pruskie Ministerstwo spraw zagranicznych.

Hrabia Bernstorff.

Powyższa deklaracya, po wymienieniu jéj za jednozgodną deklaracyą W. Xiążęco-Heskiego Ministerstwa spraw zagranicznych, podaje się niniejszém do wiadomości publicznéj.

Berlin, dnia 10. Stycznia 1832.

Ministerstwo spraw zagranicznych.

Eichhorn.

(No 1342.) Die Stelle einer mit der Großherzoglich-Sachsen-Weimar-Eisenachschen Regierung erneuerten Militair-Durchmarsch- und Etappen-Konvention vertretende Ministerial-Erklärung D. d. Berlin, den 12ten Januar 1830.

Nachdem die zwischen der Königlich-Preußischen und der Großherzoglich-Sachsen-Weimar-Eisenachschen Regierung am 31sten Dezember 1816. zu Weimar abgeschlossene Militair-Durchmarsch- und Etappenkonvention, der in dem Artikel V. derselben enthaltenen Bestimmung zufolge, mit dem ersten Januar 1827. abgelaufen ist, das Bedürfniß eines, die diesfälligen gegenseitigen Verhältnisse regelnden Uebereinkommens aber noch fortdauert; so haben die beiderseitigen Ministerien, Kraft des ihnen von ihren resp. Gouvernements ertheilten Auftrages, nachstehende anderweite Uebereinkunft verabredet.

Artikel I.

Feststellung der Linie der Königlich-Preußischen Militairstraße, der Etappen-Haupt-Oerter und Benennung der Etappenbezirke.

1) Buttstedt, welches drei Meilen von Erfurt, und drei und eine halbe Meile von Naumburg entfernt liegt, wird in der Regel und so lange, als die Wege in jener Gegend nicht verdorben sind, als der Etappenort zwischen Naumburg, dem Herzogthume Sachsen, und Erfurt angenommen, und nur bei sehr übeler Witterung und dadurch sehr verschlimmertem Wege wird der Truppenmarsch über Weimar dirigirt. Zu dem Etappenbezirke Buttstedt gehören: Hardisleben, Olbersleben, Guthmannshausen, Großbrembach, Krauthein, Neumark, Buttelstedt, Nermsdorf, Schwerstedt, Niederreißen, Mannstedt, Rudersdorf, Nirmsdorf und Oberreißen.

Da jedoch die Etappen von Erfurt bis Buttstedt, und von diesem Punkte bis Naumburg, für den Marsch der Remonten zu groß sind, der

(Nro. 1342.) Deklaracya ministeryalna zastępuiąca miejsce konwencyi przechodów i etapów wo skowych z Rządem W. Xięstwa Sachsen-Weimar-Eisenach odnowionéj. D. d. Berlin, dnia 12. Stycznia 1830.

Gdy zawarta między Król. Pruskim a W. Xiążęco-Sasko-Weimarsko-Eisenachskim rządem dnia 31. Grudnia 1816. w Weimarze konwencya tycząca się przechodów i etapów wojskowych, stósownie do postanowienia w art. V., upłynęła z dniem 1. Stycznia 1827., a potrzeba układu określającego zobopólne w tym względzie stósunki trwa dotychczas; zaczem obustronne Ministerja, na mocy udzielonego im od ich rządów polecenia, następującą umówiły nadal konwencyą.

Artykuł I.

Ustanowienie linii Kr. Pruskiéj drogi wojskowéj, głównych miejsc i okręgów etapowych.

1) Buttstedt, położone trzy mile od Erfurt, a półczwartéj mili od Naumburga, uważać się będzie zwykle i tak długo, dopóki drogi w tamecznéj okolicy nie będą zepsute, za miejsce etapowe między Naumburgiem, Xięstwem Saskiém, i Erfurtem, i tylko podczas zbyt wielkiéj niepogody i dróg przez nię zepsutych, odbywać się będą przechody wojska przez Weimar. Do okręgu etapowego Buststedt należą: Hardisleben, Olbersleben, Guthmannshausen, Grossbrembach, Krauthein, Neumark, Buttelstedt, Nermsdorf, Schwerstedt, Niederreissen, Mannstedt, Rudersdorf, Nirmsdorf i Oberreissen.

Że zaś etapy od Erfurtu do Buttstedt, i od tego punktu do Naumburga, dla pochodu remont są za nadto wielkie, a ob-

Rayon von Buttstädt aber bedeutend ist und nach Vorstehendem Buttelstedt in sich schließt, so ist man, um den beregten Uebelstand zu vermeiden, übereingekommen, daß von jetzt ab Buttelstädt und seine Umgebung mit den Remonten belegt werden soll.

2) Von Erfurt nach Coblenz trifft die Militairstraße Eisenach als Etappenort, zu deren Etappenbezirk Fischbach, Lichrodt, Stedtfeld, Förtha, Melborn, Wenigen-Lupnitz, Groß-Lupnitz, Stockhausen, Hetzelsroda, Stregda, Seebach, Farnroda, Kittelsthal, Mosbach, Eppichnellen, Marksehl und Burkhardtsroda gerechnet werden.

3) Vacha, drei und eine halbe Meile von Eisenach. Zu deren Etappenbezirk gehört: Ober- und Unter-Zella, Dorndorf, Frauensee, Dönnges, Kieselbach, Niederbreitsbach, Ettenhausen, Tiefenorth, Merkers, Pferdsdorf und, wenn stärkere Truppenmärsche erfolgen, Berka an der Werra, Gerstungen, Dankmarshausen, Großensee, Wünschelsuhl, Fernbreitenbach, Dippach, Horschlitt, Oberellen, Hurda, Unterellen, Lauchröden und Hausbreitenbach.

Die Entfernung von Vacha nach Hersfeld beträgt drei Meilen, von Berka nach Hersfeld drei Meilen, dagegen von Berka nach Eisenach nur zwei und eine halbe Meile.

4) Die Militairstraßen von den Königlich-Preußischen Staaten nach den Königlich-Preußischen Theilen des Neustädter Kreises, welche in dem Staatsvertrage d. d. Paris, den 22sten September 1815. bestimmt sind, werden Königlich-Preußischer Seits vorbehalten, und sollen auf diesen Straßen dieselben Grundsätze der Verpflegung, Vergütung der Preise und polizeilichen Einrichtungen Statt finden, wie solche in gegenwärtiger Uebereinkunft bestimmt werden.

wód Buttstedtski jest znaczny i według powższego opisu Buttelstedt w sobie zamyka, zaczém dla uniknienia téj niedogodności, ułożono się, ażeby odtąd Buttelstedt z okolicą przeznacyć dla remont.

2) Z Erfurt do Koblencyi przypada na drogę wojskową Eisenach jako miejsce etapowe, do któréj okręgu etapowego rachują się: Fischbach, Lichrodt, Stedtfeld, Förtha, Melborn, Weningen-Lupnitz, Gross-Lupnitz, Stockhausen, Hetzelsroda, Stregda, Seebach, Farnroda, Kittelsthal, Mosbach, Eppichnellen, Marksehl i Burkhardtsroda.

3) Vacha, półczwartéj mili od Eisenach. Do ich okręgu etapowego należy: Ober- i Unter-Zella, Dorndorf, Frauensee, Dönnges, Kieselbach, Niederbreitsbach, Ettenhausen, Tiefenorth, Merkers, Pferdsdorf i, w razie mocniejszych przechodów wojskowych, Berka nad Werrą, Gerstungen, Dankmarshausen, Grossensee, Wünschensuhl, Fernbreitenbach, Dippach, Horschlitt, Oberellen, Hurda, Unterellen, Lauchröden i Hausbreitenbach.

Odległość z Vacha do Hersfeld wynosi trzy mile, z Berka do Hersfeld trzy mile, natomiast z Berka do Eisenach tylko dwie i półmili.

4) Drogi wojskowe od państw Król. Pruskich do Król. Pruskich części Powiatu Neustadt, oznaczone w traktacie d. d. Paryż, dnia 22. Września 1815., zastrzegają się z strony rządu Pruskiego, i do tych drog stósować się mają te same zasady żywności, bonifikacyi cen i urządzeń policyjnych, jak takowe w niniejszéj przyjęte są konwencyi.

Dagegen wird

5) Königlich-Preußischer Seits Erfurt als Etappen-Ort für die Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Truppen auf ihrer Marschroute von Weimar nach Eisenach oder Vacha, und von da wieder zurück, zugestanden, jedoch soll in Rücksicht, daß die Festung mit fremden Truppen nicht belegt werden kann, das Nachtquartier und die Verpflegung in den nächst an der Chaussee nach Gotha gelegenen Dörfern des Erfurtschen Gebietes angewiesen werden.

Die durchmarschirenden Truppen, mit Ausnahme von kleinen Detaschements bis 50 Mann (welche in Barracken kommen, sobald dieselben eingerichtet sind), sind gehalten, nach jedem als zum Bezirke gehörig bezeichneten Orte zu gehen, welcher ihnen von den Etappenbehörden angewiesen wird; es sei denn, daß dieselben Artillerie-, Munitions- oder andere bedeutende Transporte mit sich führen. Diesen Transporten, nebst der zur Bewachung erforderlichen Mannschaft, müssen stets solche Ortschaften angewiesen werden, welche hart an der Militairstraße liegen. Andere Ortschaften als die oben erwähnten, dürfen den Truppen nicht angewiesen werden, den Fall ausgenommen, wenn bedeutende Armeekorps in starken Echellons marschiren. In solchen Fällen werden sich die mit der Dislokation beauftragten Offiziere mit den Etappenbehörden über einen weiter auszudehnenden Bezirk vereinigen.

Natomiast

5) oznacza się z Pruskiéj strony Erfurt jako miejsce etapowe dla wojsk W. Xięstwa Sachsen-Weimar w pochodzie ich z Weimar do Eisenach lub Vacha, i stamtąd napowrot, jednakże ze względu, iż w twierdzy nie można obcego mieścić wojska, wskazanym będzie nocleg i żywność w najbliższych drogi zwirowéj do Gotha wsiach territorium Erfurtskiego.

Wojska przechodzące, wyjąwszy mniejsze oddziały aż do 50 ludzi (którzy mieścić się będą w szałasach, skoro te urządzone zostaną) obowiązane są, iść do każdego miejsca, które im jako należące do okręgu przez władzę etapową wskazaném będzie; chybaby prowadziły z sobą artyllerją, amunicją lub inne znaczne transporta. Transportom tym, równie jak ludziom do straży potrzebnym, należy zawsze wyznaczać miejsca, tuż blisko drogi wojskowéj położone. Innych, nad powyżéj wymienione, miejsc niewolno wojsku wyznaczać, wyjąwszy przypadek pochodu licznych korpusów mocnemi eszelonami. W takich przypadkach trudniący się rozkładem kwaterunkowym oficerowie porozumieją się z władzami etapowemi względem obszerniejszego obwodu.

Artikel II.

Instradirung der Truppen und Einrichtung der Marschrouten.

Sämmtliche durch die Königlich-Preußischen und Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Lande marschirende Truppen müssen auf einer der genannten Militairstraßen, mit genauer Berücksichtigung der nunmehr festgestellten Etappenörter, instradirt seyn, indem sie

Artykuł II.

O prowadzeniu wojska drogą wojskową i urządzeniu kart drożnych.

Wszelkie wojska idące przez Król. Pruskie i W. Xiążęco-Sasko-Wejmarskie kraje, prowadzić należy jedną z wymienionych drog wojskowych, trzymając się ściśle ustanowionych teraz miejsc etapowych, inaczéj bowiem

sonst weder auf Quartier noch auf Verpflegung Anspruch machen können.

Sollten etwa in der Folge hin und wieder abweichende Bestimmmungen nothwendig werden, so kann nur in Folge einer Vereinigung beider kontrahirenden Theile eine Aenderung darunter erfolgen.

Was die Einrichtung der Marschrouten betrifft, so können die Marschrouten für die Königlich-Preußischen Truppen, welche durch die Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Lande marschiren, nur von dem Königlich-Preußischen Kriegs-Ministerio und den Generalkommandos in Sachsen und am Rheine mit Gültigkeit ausgestellt werden; dagegen können für die durch Erfurt marschirenden Großherzoglich-Sächsischen Truppen die Marschrouten nur von dem Großherzoglich-Sächsischen Generalkommando in Weimar oder Eisenach mit Gültigkeit ertheilt werden. Auf die von andern Behörden gegebenen Marschrouten wird weder Quartier noch Verpflegung verabfolgt.

In den von den oben erwähnten Behörden auszustellenden Marschrouten ist die Zahl der Mannschaft (Offiziere Unteroffiziere und Soldaten) und Pferde, wie die ihnen zukommende Verpflegung und der Bedarf der Transportmittel genau zu bestimmen. Insbesondere ist darauf zu achten, daß die Behörden von den Truppenmärschen frühzeitig genug in Kenntniß gesetzt werden, und es wird in dieser Hinsicht Folgendes bestimmt:

Den Detaschements bis zu 50 Mann ist Tags zuvor ein Quartiermacher vorauszuschicken, um bei der Etappenbehörde das Nöthige anzumelden. Von der Ankunft größerer Detaschements, bis zu einem vollen Bataillon oder einer Eskadron, müssen die Etappen-Behörden wenigstens drei Tage vorher benachrichtiget werden.

Wenn ganze Bataillons, Eskadrons, oder mehrere Truppen gleichzeitig marschiren, so müssen nicht allein die Etappenbehörden wenigstens acht Tage zuvor benachrichtiget werden, sondern es sollen auch die ge-

ani kwatery, ani żywności dopominać się niemogą.

Gdyby z czasem okazała się potrzeba zmiennych postanowień, nastąpić to będzie mogło jedynie za ugodzeniem się obydwóch wysokich stron kontraktujących.

Co się tyczy urządzenia kart drożnych, te dla wojsk Pruskich, idących przez kraj W. Xięstwa Sachsen - Weimar, jedynie tylko przez Kr. Pruskie Ministerstwo wojny i Główne Kommendy w Saxonii i nad Renem, ważnie wydawane być mogą; natomiast dla wojska W. Xięstwa Saskiego przez Erfurt przechodzącego tylko W. Xiążęco-Saska Główna Kommenda w Weimar lub w Eisenach wydawać może ważne karty drożne. Na karty od innych władz wystawione, ani kwatera, ani żywność daną nie będzie.

Karty drożne, przez powyższe władze wystawiane, zawierać w sobie powinny dokładne oznaczenie liczby ludzi (oficerów, podoficerów i żołnierzy) i koni, oraz należącéj im się żywności i potrzeb transportowych. Szczególniéj na to zważać należy, aby władze o przechodzie wojska wcześnie zawiadomione były, i wtym względzie postanawia się co następuje:

Przy oddziałach aż do 50 ludzi, kwatermistrz dniem wprzody dla uwiadomienia o tém władzy etapowéj, powinien być wysłanym. O przechodzie oddziałów większych, aż do batalionu lub szwadronu najmniéj trzema dniami naprzód władzom etapowym doniesiono zostanie.

Gdy razem mają przechodzić całe bataliony, szwadrony lub większe wojsko, nietylko władze etapowe, ale też obustronne władze krajowe (w Erfurcie Regencja, w Weimar lub

genseitigen Landesbehörden (in Erfurt die Regierung, in Weimar oder Eisenach die Landesdirektion) wenigstens acht Tage zuvor benachrichtigt und requirirt werden. Außerdem soll, wenn ein Regiment, oder mehrere gleichzeitig durchmarschiren, dem Korps ein kommandirter Offizier wenigstens drei Tage zuvor vorausgehen, um wegen der Dislokation, Verpflegung der Truppen, Stellung der Transportmittel u. s. w. mit der die Direktion über die betreffende Militairstraße führenden Behörde gemeinschaftlich die nöthigen Vorbereitungen auf sämmlichen Etappen-Haupt-Oertern für das ganze Korps zu treffen. Dieser kommandirte Offizier muß von der Zahl und Stärke der Regimenter, von ihrem Bedarfe an Verpflegung, Transportmitteln, Tag der Ankunft u. s. w. sehr genau instruirt seyn.

Da der bisher ohne Ruhetag fortgesetzte Marsch der Königlich-Preußischen Truppen auf der Straße von Erfurt nach Mainz und umgekehrt, welcher 32 Meilen beträgt, und auf der Straße von Erfurt nach Coblenz über Braunfels, welcher 27 Meilen beträgt, die nachtheiligsten Folgen herbeigeführt hat, so hat die Großherzoglich-Sachsen-Weimarsche Regierung, nach dem Wunsche des Königlich-Preußischen Gouvernements, für diese Truppenmärsche einen Ruhetag in Vacha zwar gestattet, jedoch ist man dahin übereingekommen, daß, zur Erleichterung der Großherzoglichen Lande, auch von den beiden andern fremdherrlichen Regierungen, deren Gebiet jene Truppenmärsche berühren, nämlich von der Kurfürstlich-Hessischen und der Großherzoglich-Hessischen Regierung, gleichmäßig zur Erreichung jenes Zweckes in der Art mitgewirkt werde, daß für die Dauer der Uebereinkunft eine jede derselben einen gleichen Zeitraum hindurch den Preußischen Truppen einen Rasttag auf ihrem Gebiete gestatte.

Das Königlich-Preußische Gouvernement wird sich mit der Kurfürstlich-Hessischen und Großherzoglich-Hessischen Regierung hierüber näher vereinigen, so daß die von der Großherzoglich Sachsen-Weimar-Eisenachschen Regierung nach dem Inhalte des gegenwärtigen Artikels übernommene Verpflichtung zur Gewährung eines Rasttages in Vacha sich auf die drei Jahre

Eisenach dyrekcja krajowa) najmniéj tygodniem wprzód o tém uwiadomione i zarekwirowane być mają. Prócz tego, gdy jeden lub więcéj przechodzić będzie, oficer kommenderowany, najmniéj trzema dniami, oddział takowy poprzedzić winien, w celu umówienia wspólnego z władzą nad drogą wojskową przełożoną, potrzebnych przysposobień na wszystkich głównych miejscach etapowych, tak co do dislokacyi, jakoteż żywności i dostawy potrzeb transportu i t. d. dla całego korpusu. Oficer ten posiadać musi dokładną wiadomość o ilości pułków, o liczbie ludzi, o potrzebach żywności i podwód, o dniu przybycia i t. d.

Ponieważ odbywany dotąd bez wypoczynku pochod wojsk Pruskich gościńcem od Erfurtu do Moguncyi i naodwrót, wynoszący mil 32, równie jak gościńcem od Erfurta do Koblencyi przez Braunfels, wynoszącym mil 27, najszkodliwsze za sobą pociągnął skutki; zaczém Rząd W. Xięstwa Sasko-Wejmarskiego stósownie do życzenia Rządu Pruskiego dozwolił wprawdzie dla tych pochodów wojskowych dzień wypoczynku w Vacha, ułożono się jednakże, iż dla ulgi W. Xięstwu, także inne obce rządy, przez których kraje wojsko to przechodzi, to jest Rząd Elektorstwa Heskiego i W. Xięstwa Heskiego, przyłożą się do osiągnienia tego celu przez dozwolenie w swym kraju wojsku Pruskiemu podobnegoż wypoczynku w ciągu trwania niniejszéj konwencyi.

Rząd Pruski porozumi się dokładniéj wtéj mierze z rządami Elektorstwa Heskiego i W. Xięstwa Heskiego, tak iż przyjęty od Rządu W. Xięstwa Sasko Wejmarskiego podług osnowy tego paragrafu obowiązek dozwolenia wypoczynku w Vacha ogranicza się na trzy lata

vom 1sten Oktober 1831. an bis zum 1sten Oktober 1834. beschränkt.

od dnia 1. Października 1831. rachując do dnia 1. Października 1834.

Artikel III.

Einquartierung und Verpflegung der Truppen und die dafür zu bezahlende Vergütung.

A. Verpflegung der Mannschaft.

Einzelnen Beurlaubten und sonst nicht im Dienste befindlichen Militair-Personen wird weder Recht auf Quartier noch auf Verpflegung gegeben.

Diejenigen Truppen aber, welche zum Quartier und zur Verpflegung berechtigt sind, erhalten solche entweder bei den Einwohnern, oder in den Barracken, deren Anlage der betreffenden Regierung überlassen bleibt. Die Utensilien in den Barracken bestehen für den Unteroffizier und Gemeinen in Lagerstroh, einem Hakenbrett, Stühlen oder hinreichenden hölzernen Bänken. Jeder Unteroffizier und Soldat ist gehalten, mit der Einquartierung und Verpflegung in den Barracken zufrieden zu seyn, sobald er dasjenige erhält, was er reglementsmäßig zu fordern berechtiget ist.

Die durchmarschirenden Truppen, welche der Marschroute gemäß bei den Unterthanen einquartiert werden, erhalten auf die Anweisung der Etappen-Behörden und gegen auszustellende Quittung der Kommandirenden die Natural-Verpflegung vom Quartierwirthe, indem Niemand ohne Verpflegung fernerhin einquartiert werden soll.

Als allgemeine Regel wird in dieser Hinsicht festgesetzt, daß der Offizier sowohl wie der Soldat mit dem Tische seines Wirths zufrieden seyn muß.

Um jedoch schlechter Beköstigung von Seiten des Wirthes, wie übermäßigen Forderungen von Seiten des Soldaten vorzubeugen, wird Folgendes bestimmt:

Artykuł III.

Inkwarterunek i żywność dla wojska i wynagrodzenie za to należne.

A. Żywność ludzi.

Pojedyńczym urlopowanym wojskowym, i innym w służbie nie będącym, ani kwatera, ani żywność dawaną nie będzie.

Wojskowi zaś prawo do jednego i drugiego mający, mieć będą kwaterę i żywność u mieszkańców lub w szałasach, których wystawienie zostawia się właściwemu rządowi. Sprzęty w szałasach są dla podoficera i żołnierza: słoma na posłanie, listwa do wieszania rzeczy, stołki lub dostateczne ławki drewniane. Każdy podoficer i żołnierz poprzestać winien na kwaterze i żywności w szałasach, skoro jedno i drugie przepisom w téj mierze wydanym odpowiada.

Przechodzące wojska według karty drożnéj kwaterowane u mieszkańców, za assygnacją władz etapowych i za kwitem Kommenderującego mieć będą żywność in natura u gospodarza, albowiem odtąd nikt kwatery bez żywności mieć nie będzie.

Za powszechne w tym względzie ustanawia się prawidło, iż oficer i żołnierz stołem swego gospodarza kontentować się powinien.

Zapobiegając jednak dostarczaniu złéj żywności z strony gospodarza, równie jak zbytecznym z strony żołnierza domaganiom, stanowi się co następuje:

Der Unteroffizier und Soldat und jede zum Militair gehörende Person, die nicht den Rang eines Offiziers hat, kann in jedem Nachtquartiere, sei es bei den Einwohnern oder in den Barraken, verlangen: zwei Pfund gut ausgebackenes Roggenbrod, ein halbes Pfund Fleisch und Zugemüse, so viel des Mittags und des Abends zu einer reichlichen Mahlzeit gehört; des Morgens zum Frühstück kann der Soldat weiter nichts verlangen, so wenig wie er berechtiget ist, von dem Wirthe Bier, Branntwein oder gar Kaffee zu fordern; dagegen sollen die Obrigkeiten dafür sorgen, daß hinreichender Vorrath von Bier und Branntwein an jedem Orte vorhanden ist, und daß der Soldat nicht übertheuert werde. Die Subaltern-Offiziere bis zum Hauptmann exclusive, erhalten, außer Quartier, Holz und Licht, das nöthige Brod, Suppe, Gemüse und ein halbes Pfund Fleisch, alles vom Wirthe gehörig gekocht; auch Mittags und Abends, bei jeder Mahlzeit, eine Bouteille Bier, wie es in der Gegend gebrauet wird; Morgens zum Frühstück Kaffee, Butterbrod und ein achtel Quart Branntwein. Der Hauptmann kann außer der oben erwähnten Verpflegung des Mittags noch ein Gericht verlangen.

Für diese Verpflegung wird nach vorgängiger Liquidation von dem Königlich-Preußischen Gouvernement folgende Vergütung bezahlt, als:

Für den Soldaten . . .	Vier gute Groschen in Gold;	
„ „ Unteroffizier . .	Vier „ „ „	
„ „ Subaltern-Offizier	Zwölf „ „ „	
„ „ Hauptmann . .	Sechszehn „ „ „	

Staabs-Offiziere, Obersten und Generale beköstigen sich auf eigene Rechnung in den Wirthshäusern; in solchen Orten aber, wo dies nicht thunlich seyn sollte, bezahlt der Staabs-Offizier einen Reichsthaler in Gold; der Oberst und General einen Reichsthaler zwölf gute Groschen in Gold, wogegen der Quartierträger für anständige und reichliche Kost sorgen muß. Diese Vergütung wird von den betreffenden Staabs-Offizieren unmittelbar berichtigt.

Podoficer i żołnierz i każdy wojskowy, niebędący w rondze oficera, na każdym noclegu, bądź u mieszkańców, bądź w szałasach żądać może dla siebie: dwa funty dobrze wypieczonego chleba, pół funta mięsa i warzywa tyle, ile go na obiad i wieczerzą potrzebuje, aby się dostatecznie nasycić. Na śniadanie niczego żołnierz żądać niemoże, równie jak nie ma prawa dopominania się od gospodarza: piwa, wódki lub wcale kawy; władze jednak krajowe starać się powinny, ażeby w każdém miejscu znajdował się dostateczny zapas piwa i wódki, i ażeby żołnierz w cenie przedrożonym nie był. Oficerowie niższego stopnia aż do Kapitana wyłącznie, prócz kwatery, drzewa i światła, mieć będą chleb potrzebny, zupę, jarzynę i pół funta mięsa, wszystko przez gospodarza należycie przyrządzone, na objad i wieczerzą po butelce piwa, jakie jest w okolicy, na śniadanie kawę, chleb z masłem i $\frac{1}{8}$ kwarty wódki. Kapitanowi prócz tego należy się jedna jeszcze potrawa więcéj na obiad.

Za tę żywność, po złożeniu likwidacyi, płacić będzie Rząd Pruski bonifikacyi:

Za żołnierza . . .	cztery dgr. w złocie.
„ podoficera . .	cztery „ „
„ oficera niższego	dwanaście „
„ kapitana „ . .	szesnaście „

Oficerowie sztabowi, Półkownicy i Generałowie własnym kosztem po oberżach stołować się winni. Gdziebyto być niemogło, Oficer sztabowy płaci Talara w złocie; Półkownik i Generał Talara dwanaście dobrych groszy w złocie, za co gospodarz winien dać przyzwoitą i dostateczną żywność. Oficerowie niebawnie za to płacą.

Weiber und Kinder sollen in der Regel weder Quartier noch Verpflegung erhalten. Sollte jedoch ausnahmsweise dieses nicht vermieden werden können, so ist diese Berechtigung auf Quartier und Verpflegung in der Marschroute besonders zu bemerken, und werden alsdann sowohl die Frauen als die Kinder gleich den Soldaten gegen die oben festgesetzte Entschädigung einquartiert und verpflegt. Dagegen können die Frauen und Kinder der Offiziere auf Quartier und Verpflegung nie Anspruch machen.

Kobiety i dzieci w ogólności ani kwatery, ani żywności dostawać niemają. Gdyby przecież przez wyjątek udzielić ją wypadało, nadmienić to wyraźnie trzeba w karcie drożnéj, a wtedy porówno z żołnierzami mieć będą kwaterę i żywność za bonifikacją wyżéj oznaczoną. Żony jednak i dzieci oficerów, nigdy ani jednego ani drugiego żądać niemogą.

Sollten hin und wieder durchmarschirende Soldaten krank werden, und nicht fähig seyn, in die eigenen Hospitäler respektive zu Erfurt oder zu Weimar zurückgebracht zu werden, so sollen dieselben auf Kosten ihres Gouvernements in einem Etappen-Hospitale verpflegt werden.

Gdyby który żołnierz zachorował w pochodzie i niemógł być zawiezionym na powrót do własnych lazaretów w Erfurt lub Weimar, ma być opatrywany w szpitalu etapowym na koszt swego rządu.

B. Transport, Verpflegung und nächtliche Bewachung der Militair-Arrestaten.

B. Transport, żywność i nocne pilnowanie więźniow wojskowych.

Die Verpflegung der Militair-Arrestaten wird in demselben Betrage vergütet, welcher vorstehend unter III. A. der gegenwärtigen Uebereinkunft für die Verpflegung der durchziehenden Militairs überhaupt festgesetzt worden ist.

Za żywność więźniów wojskowych bonifikować się będzie tyle, ile poprzednio pod III. A. niniejszéj konwencyi za żywność przechodzących wojskowych w ogólności ustanowiono.

Die Eskortirung wird mit vier guten Groschen auf die Meile für jeden Eskortirenden, sei dieser nun zu Fuß oder zu Pferde, bezahlt.

Od eskorty płacić się będzie po cztery dobre grosze na milę za każdego eskortującego bądź pieszego lub konnego.

Die Zahl der eskortirenden Mannschaft wird jedesmal von den Königlich-Preußischen Behörden unter dem Vorbehalte bestimmt werden, daß es den Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Behörden überlassen bleibe, die Eskorte in einzelnen Fällen, wenn Widersetzlichkeit zu besorgen ist, zu verstärken.

Liczbę ludzi eskortujących oznaczą zawsze Król. władze Pruskie, z zastrzeżeniem, iż władzom W. Xięstwa Sasko-Weimarskiego wolno będzie powiększyć eskortę w pojedyńczych przypadkach, w którychby się uporu lękać należało.

In Etappenplätzen, wo Garnison liegt, wird für die nächtliche Bewachung und Verwahrung der Arrestaten keine besondere Vergütung geleistet. Dagegen wird an denjenigen Etappen-Orten, die keine Garnison haben, und in den Fällen, wo alldort kein entbehrlicher leerer und gut verwahrter Raum mehr vor-

W miejscach etapowych, mających osadę, niebędzie się płacić osobno za nocne pilnowanie i przechowanie więźniów. Natomiast w miejscach etapowych bez osady, i w przypadkach gdy tamże niema zbytecznego próżnego i bezpiecznego lokalu i straż w mniéj pe-

handen und die Bewachung in einem weniger gesicherten Lokale unvermeidlich ist, Königlich-Preußischer Seits eine Entschädigung von sechs Guten Groschen für jeden Wächter bezahlt.

Auf allen Etappenplätzen ohne Ausnahme aber wird die Heitzung und Beleuchtung der Verwahrungsorte der daselbst eintreffenden Preußischen Militair-Arrestaten, wenn jener Aufwand blos um dieser letzteren willen geschieht, für jede Nacht in den sechs Wintermonaten mit Vier guten Groschen, in den sechs Sommermonaten aber mit zwei guten Groschen vergütet.

wném miejscu koniecznie jezt potrzebną, płacić będzie Rząd Pruski sześć dobrych groszy za każdego stróża.

W wszystkich zaś bez wyjątku miejscach etapowych płacić się będzie za opał i światło lokalów dla Pruskich więźniów wojskowych, skoro powyższego wydatku oni są przyczyną, za każdą noc w sześciu zimowych miesiącach po cztery dobre grosze, w sześciu miesiącach latowych po dwa dobre grosze.

C. Verpflegung der Pferde.

Die Etappenbehörden und Ortsobrigkeiten müssen gehörig dafür sorgen, daß den Pferden stets möglichst gute reinliche Stallung angewiesen werde. Ist der Einquartierte mit der seinen Pferden eingeräumten Stallung nicht zufrieden, so hat er seine Beschwerde bei der Ortsobrigkeit anzubringen; dagegen ist es bei nachdrücklicher Strafe zu untersagen, daß die Militairpersonen, welchen Rang sie auch haben mögen, die Pferde der Quartierwirthe eigenmächtig aus dem Stalle jagen und ihre hineinbringen lassen.

Der Fouragebedarf wird in das in dem Etappen-Haupt-Orte zu errichtende verhältnißmäßige Etappen-Magazin durch eingeborne Lieferanten beigeschafft, und das zum Magazine erforderliche Lokal durch letztere gestellt.

Von den Quartiergebern darf aber in keinem Falle glatte oder rauhe Fourage anders als in der nachfolgend bestimmten Art verlangt werden.

Die Fouragelieferung wird für einen von dem Königlich-Preußischen Etappen-Inspektor zu bestimmenden Zeitraum in desselben oder seines Bevollmächtigten Gegenwart durch die Großherzoglichen Behörden öffentlich an den Mindestfordernden nach Weimarschem Maaße und Gewichte versteigert. Der nur er-

C. Żywność dla koni.

Władze etapowe i zwierzchności miejscowe starać o to powinny, aby stajnie, ile tylko być może, dobre i czyste dla koni wyznaczone były. Wojskowy niekontent z przeznaczonéj dla jego koni stajni, powinien się użalić o to przed zwierzchnością miejscową; Rząd zaś Pruski zakaże pod surową karą, ażeby wojskowy, jakiego bądź stopnia, nieważył się samowładnie wypędzać koni gospodarza ze stajni, a swoje wprowadzać.

Potrzebne obroki dostarczane będą do założyć się mającego w głównem etapowém miejscu, stósownego magazynu etapowego przez dostawców krajowych, którzy sobie obmyślą lokal na magazyn.

W żadnym jednakże przypadku niewolno od gospodarza żądać gładkiéj lub ostréj paszy, jak tylko w sposobie następnie oznaczonym.

Dostawa obroków będzie na przeciąg czasu, który Kr. Pruski Inspektor etapów oznaczy, w jego przytomności, przez Władze W. Xięstwa publicznie najmniéj żądającemu podług miary i wagi Weimarskiéj sposobem licytacyi wypuszczoną. Tylko pomieniony Kr. In-

wähnte Königliche Inspektor ist berechtigt, einen zweiten Versteigerungstermin zu verlangen und abhalten zu lassen, wenn die Preise des ersten Termins ihm zu hoch scheinen, in welchem Falle auch Ausländer konkurriren können. Der letzte Termin ist aber in jedem Falle entscheidend und darf der Lieferant die im Großherzoglich Weimarschen Lande angekaufte Fourage, ohne Erlaubniß der Landesbehörde, nach auswärtigen Etappen nicht ausführen.

spektor jest mocen, żądać odbycia drugiego terminu licytacyi, skoro ceny pierwszego terminu zdają mu się być za wysokie, w którym to przypadku wolno i cudzoziemcom licytować. Lecz termin ostatni jest na każdy przypadek stanowczym, a dostawcy niewolno zakupionych w W. Xięstwie Wejmarskiém obroków, wywozić, bez dozwolenia władzy krajowéj, do obcych etapów.

Die Bezahlung für die von den Lieferanten aus den Magazinen verabreichte Fourage wird durch die Königlichen Etappen-Inspektoren, sofort nach erfolgter Liquidation der darüber vorgelegten Rechnung und Quittungen ꝛc., an die Lieferanten ohne Abzug entrichtet.

Za dostarczone przez dostawców z magazynu obroki płacić im będą bez potrącenia Kr. Inspektorowie etapów niezwłocznie, po nastąpionéj likwidacyi przełożonych na to rachunków i kwitów i t. d.

Die Fourage wird gegen ordnungsmäßige von den Königlichen Etappen-Inspektoren zu visirende Quittungen der Empfänger aus den Magazinen nach obigem Maaße und Gewichte abgegeben. Die dabei etwa entstehenden Streitigkeiten sollen von der Etappenbehörde sofort regulirt und entschieden werden.

Obroki wydawane będą z magazynów na powyższą miarę i wagę za przynależytemi przez Kr. Inspektorów etapowych wizowanemi kwitami odbierających. Spory, jakieby przytém powstać mogły, władza etapowa zaraz załatwi i rozstrzygnie.

Wenn die Zeit es nicht erlaubt, die Fourage aus den Etappenmagazinen beizuschaffen, und die zu dem Etappenbezirke gehörenden bequartierten Ortschaften unvermeidlicherweise die Fourage im Orte selbst liefern müssen; so steht es den Gemeinden jederzeit frei, solche nach Weimarschem Maaße und Gewichte selbst auszugeben, und haben die Kommandirten der Detaschements dieselbe von den Ortsobrigkeiten zur weiteren Distribution gegen ordnungsmäßige, gehörig autorisirte Quittungen in Empfang zu nehmen.

Jeżeli czas nie pozwoli, dostawić obroki z magazynów etapowych, i należące do okręgu etapowego obłożone kwaterunkiem wsie będą musiały same oneż dostarczyć; wolno każdego czasu gminom, wydawać je na miarę i wagę Wejmarską, a odkommenderowani z oddziałów winni je od zwierzchności miejscowych odbierać do dalszéj dystrybucyi za przyzwoitemi, dostacznie upoważnionemi kwitami.

Im Falle die Quittungen überhaupt verweigert, oder vor dem Abmarsche der Truppen den Ortsobrigkeiten gar nicht eingehändigt würden, so soll die von der Etappenbehörde pflichtmäßig geschehene Attestation der auf der Marschroute geleisteten Lieferungen bei der Liquidation als gültige Quittung angenommen werden.

W przypadkuby kwity były wzbronione, lub przed odejściem wojska niezostały wcale wręczone zwierzchnościom miejscowym, wówczas sumienne władzy etapowéj poświadczenie wydanych obroków przyjęte będzie przy likwidacyi za kwit ważny.

Die Königlich-Preußische Etappenbehörde bezahlt an die Großherzoglich-Sachsen-Weimarsche Regierung

Król. Pruska władza etapowa płacić będzie rządowi W. Xięstwa Sasko-Wejmarskiego

zur weiteren Vertheilung an die Ortsobrigkeiten für die von diesen letzteren unvermeidlich gelieferte Fourage den nämlichen Preis, welchen die Lieferanten erhalten haben würden, wenn aus den Magazinen fouragirt worden wäre.

Das Königlich-Preußische Gouvernement vergütet die Kurkosten für die etwa krank zurückgelassenen Pferde auf die von den Großherzoglichen Behörden attestirten Rechnungen.

Artikel IV.

Verabreichung der Vorspanne und Stellung der Fußboten.

Die Transportmittel werden den durchmarschirenden Truppen auf Anweisung der Etappenbehörden und gegen Quittung nur in so fern verabreicht, als deshalb in den förmlichen Marschrouten das Nöthige bemerkt worden.

Nur diejenigen Militairpersonen, welche unterweges erkrankt sind, können außerdem, und zwar gegen Quittung, und nachdem die Unfähigkeit zu marschiren durch das Attest eines approbirten Arztes oder Wundarztes nachgewiesen worden, auf Transportmittel zur Fortschaffung in das nächste Etappen-Hospital Anspruch machen.

Wenn bei Durchmärschen starker Armeekorps der Bedarf der Transportmittel für jede Abtheilung nicht bestimmt angegeben worden, und demnach diese Ordnung nicht genau beobachtet werden kann, so ist der Kommandeur der in einem Orte bequartierten Abtheilung zwar befugt, auf seine eigene Verantwortung Transportmittel zu requiriren, dieses muß aber durch eine schriftliche an die Obrigkeit des Orts gerichtete Requisition geschehen, welche für die Stellung der Fuhren, gegen die bei der Stellung sogleich zu ertheilende Quittung, sorgen wird.

Quartiermachende Kommandirte dürfen auf keine

celem dalszéj dystrybucyi pomiędzy zwierzchności miejscowe, za dostarczone przez też ostatnie, obroki, po téj saméj cenie, jakąby dostawcy otrzymali, gdyby z magazynów były dostarczone.

Kr. Pruski Rząd bonifikować będzie koszta za leczenie koni, któreby jako chore musiały pozostać, a to za rachunkami przez Władze W. Xięstwa poświadczonemi.

Artykuł IV.

Dostawa podwód i posłańców pieszych.

Potrzeby transportu dla przechodzącego wojska za assygnacją władz etapowych i za kwitem, jedynie tylko podług osnowy kart drożnych będą dostarczane.

Prócz tego ci tylko wojskowi, którzy zachorowali w pochodzie i niesposobność dalszego pochodu zaświadczeniem approbowanego lekarza lub chirurga udowodnią, żądać mogą za kwitem podwód w celu zawiezienia ich do najbliższego lazaretu etapowego.

Gdy w razie przechodu znacznych oddziałów wojska, potrzebna dla każdego ilość podwód z pewnością oznaczona, a zatém przepisany porządek ściśle zachowany być nie może, natenczas kommenderujący inkwaterowanym oddziałem, może wprawdzie na własną odpowiedzialność zażądać dostawy podwód, jednak przez podanie tylko rekwizycyi piśmiennéj do zwierzchności miejscowéj, która zajmie się dostawą potrzeb transportowych za kwitem natychmiast wydać się mającym.

Wykommenderowani do robienia kwater,

Weise Wagen oder Reitpferde für sich requiriren, es sei denn, daß sie sich durch eine schriftliche Order des Regiments-Kommandeurs, als dazu berechtigt, legitimiren können.

Die Transportmittel werden von einem Nachtquartiere bis zum andern, d. h. von einem Etappenbezirke bis zum nächsten gestellt, und die Art der Stellung bleibt den Landesbehörden gänzlich überlassen. Die durchmarschirenden Truppen sind gehalten, die Transportmittel bei der Ankunft im Nachtquartiere sofort zu entlassen, dagegen muß von den Behörden dafür gesorgt werden, daß es an den nöthigen frischen Transportmitteln nicht fehle, und solche zur gehörigen Zeit eintreffen. Die durchmarschirenden Truppen oder einzeln reisende Militairpersonen, welche auf einer Etappe eintreffen, werden am andern Morgen weiter geschafft. Sie können nur dann verlangen, an demselben Tage weiter transportirt zu werden, wenn dasha b Tags zuvor eine ordnungsmäßige Anzeige gemacht worden, widrigenfalls müssen sie, wenn sie gleich weiter und doppelte Etappen zurücklegen wollen, auf eigene Kosten Extrapostpferde nehmen.

Den betreffenden Offizieren wird es bei eigener Verantwortung zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wagen unterwegs nicht durch Personen erschwert werden, welche zum Fahren kein Recht haben, und daß die Fuhrleute keiner üblen Behandlung ausgesetzt werden.

Als Vergütigung für den Vorspann wird von dem resp. Gouvernement für jede Meile und für jedes Pferd, incl. des Wagens, wenn ein solcher erforderlich ist, die Summe von Sechs guten Groschen Gold, bezahlt.

Die Entfernung von einem Nachtquartiere in das andere, wird der Entfernung des Etappen-Hauptortes nach der oben angegebenen Entfernung bis zum andern gleich gerechnet, die Fuhrpflichtigen mögen einen weitern oder nähern Weg zurückgelegt haben. Der Weg der Fuhrpflichtigen bis zum Anspannungs-Orte wird nicht mit in Anrechnung gebracht. Die Fußboten oder Wegweiser dürfen von dem Militair nicht eigenmächtig genommen, vielweniger mit Gewalt gezwungen werden, sondern es sind solche von den Obrig-

pod żadnym pozorem ani fur, ani koni wierzchowych, dla siebie zażądać nie mogą, chybaby mieli piśmienny na to rozkaz Kommendanta pułku.

Fury i konie dostawione będą od jednego do drugiego noclegu, to jest od jednego okręgu etapowego aż do najbliższego, a sposób dostawiania zupełnie jest zostawiony władzom krojowym. Wojsko skoro stanie na noclegu, natychmiast puścić winno podwody, a władze starać się o to powinny, aby świeże były w pogotowiu. Wojsko przechodzące, lub pojedyńczo idący wojskowi nazajutrz po ich przybyciu na etap daléj wyprawionemi być mają. Tylko gdy dniem wprzód o tém doniosą, żądać mogą dalszego ich wyprawienia w ten sam dzień, inaczéj bowiem i chociażby daléj i nawet podwojne przebyć chcieli etapy, rzeczą ich będzie, wziąść konie extrapocztowe własnym swym kosztem.

Oficerom Król. Pruskim, szczególniéj pod odpowiedzialnością się poleca, aby fury w marszu nie były obciążone przez osoby prawa do nich nie mające, i żeby ludzie podwodowi przykrego z nimi niedoznawali obejścia.

Rząd Pruski w sposobie wynagrodzenia za podwody od każdéj mili i każdego konia, incl. woza, jeżeli takowy był potrzebnym, po sześć dobrych gr., w złocie płacić będzie.

Odległość noclegu jednego od drugiego rachowaną będzie podług wyżéj oznaczonéj odległości głównego miejsca etapowego od drugiego, bądź że ludzie podwodowi dalszą lub bliższą odbyli podróż. Droga podwodowych do miejsca zaprzęgu rachowaną nie będzie. Wojskowi brać samowładnie niemogą posłańców pieszych lub prowadników, a tem mniéj ich gwałtem przymuszać, owszem o takowych zwierzchność miejscową rekwirować i zakwi-

keiten des Orts, worin das Nachtquartier ist, oder wodurch der Weg geht, schriftlich zu requiriren, und die Requirenten haben darüber sofort zu quittiren. Nach vorgängiger und richtig befundener Liquidation, welche jedesmal dem Etappen-Inspektor vorzulegen ist, um die Richtigkeit der angegebenen Entfernungen zu prüfen und zu attestiren, soll das Botenlohn für jede Meile mit Vier guten Groschen Gold vergütet werden, wobei jedoch der Rückweg nicht gerechnet wird.

Die durch die Mundverpflegung der Militairs, den Transport und die Bewachung der Arrestaten, die Fouragelieferung und Stellung der Vorspann- und Fußboten entstehenden Kosten werden vierteljährig nach den konventionsmäßigen Vergütungspreisen berechnet und in soweit dieselben nicht kompensirt werden können, von dem betreffenden Gouvernement von drei zu drei Monaten baar berichtigt. Die mit der Liquidation zu beauftragenden gegenseitigen Behörden werden sich über die Form des Rechnungswesens noch weiter verständigen und einigen.

Artikel V.

Aufrechthaltung der Ordnung und militairischen Polizei.

Um die gute Ordnung auf den Etappen aufrecht zu erhalten, soll in Erfurt ein Königlich-Preußischer Etappen-Inspektor angestellt werden, dessen Bestimmung dahin geht, für die Aufrechthaltung der Ordnung und Richtigkeit der Liquidationen Sorge zu tragen und etwanigen Beschwerden, so viel wie möglich, abzuhelfen. Er hat aber keine Autorität über die Großherzoglich-Sächsischen Unterthanen. Dem Etappen-Inspektor wird die Portofreiheit bei Dienstsiegel und Kontrasignatur der Militairbriefe zugestanden. Sollten hin und wieder Differenzien zwischen den Bequartierten und den Soldaten entstehen, so werden dieselben von der betreffenden Etappenbehörde und den kommandirenden Offizieren, wie auch von dem erwähnten Etappen-Inspektor gemeinschaftlich beseitiget. Die Etappenbehörde ist berechtiget, jeden Unteroffizier oder Soldaten,

tować niezwłocznie powinni. Po poprzedniczém sprawdzeniu likwidacyi, dozorcy etapowemu, dla przekonania się o rzetelności podanéj odległości i zaświadczenia onejże, przedstawić się mającéj, Rząd Pruski od posłańca za każdą milę, mierachując jednak podróży napowrot odbytéj, po cztery dobre grosze w złocie zapłaci.

Koszta na żywność wojska, i pilnowanie więźniów, dostawę obroków, podwód i posłańców będą ćwierćrocznie podług konwencyinych cen bonifikacyi obrachowane i o ile niemogą być kompensowanemi, przez właściwy rząd od trzech do trzech miesięcy płacone. Władze obustronne, które będą upoważnione do podania likwidacyi, porozumieją się i ugodzą o formę rachunkowości.

Artykuł V.

Utrzymanie porządku i policyi wojskowéj.

W celu utrzymania dobrego porządku na etapach ustanowionym będzie w Erfurt Król. Pruski Inspektor etapów, którego obowiązkiem będzie, starać się o utrzymanie porządku i rzetelność likwidacyy, oraz zaradzanie ile możności zażaleniom. Nie ma jednakże powagi nad poddanymi W. Xięstwa Saskiego. Przyznaje się Inspektorowi etapów wolność portoryi przy pieczęci służbowéj i kontrasygnatura listów wojskowych. Poróżnienia jakowe między gospodarzami a żołnierzami, załatwiają pospołu właściwa władza i kommenderujący oficerowie, jakoteż pomieniony Inspektor etapów. Władza etapowa jest mocną, każdego podoficera lub żołnierza, dopuszczającego się czynnéj obelgi na gospodarzu lub in-

welcher sich thätliche Mißhandlungen seines Wirthes oder eines anderen Unterthanen erlaubt, zu arretiren und an den Kommandirenden zur weitern Untersuchung und Bestrafung abzuliefern.

Den gegenseitigen Etappenbehörden wird es noch zur besondern Pflicht gemacht, darauf zu achten, daß die Wege stets in gutem Stande erhalten werden, und überhaupt haben dieselben ihre stete Sorgsamkeit darauf zu richten, daß es den durchmarschirenden Truppen an nichts fehle, was dieselben mit Recht und Billigkeit verlangen können, über welchen Gegenstand der Etappen Inspektor gleichfalls zu wachen hat, und bei den Landesbehörden Beschwerde führen kann.

Die kommandirenden Offiziere sowohl, als die Etappenbehörden, sind anzuweisen, stets mit Eifer und Ernst dahin zu trachten, daß zwischen den Bequartierten und den Soldaten ein guter Geist der Eintracht erhalten werde, und daß die Einwohner in Beziehung auf ihre deutschen Brüder willig diejenigen Lasten tragen, welche der Natur der Sache nach nicht ganz gehoben, aber durch ein billiges Benehmen von beiden Seiten sehr gemildert werden können.

Die Königlich-Preußischen Truppen, welche auf eine der genannten Militairstraßen, und die Großherzoglich-Sächsischen Truppen, welche in Erfurt instradirt werden, sollen jedesmal von dem Inhalte dieser Konvention, so weit es nöthig ist, vollständig unterrichtet werden, so wie die erforderlichen Auszüge aus derselben auf allen Etappen zur Nachricht bekannt gemacht und affigirt werden sollen.

Die vorstehende Uebereinkunft wird als mit dem 1sten Oktober 1828. in Kraft getreten angesehen, und ist bis zum 1sten Oktober 1837. mit dem Vorbehalte jedoch abgeschlossen, daß für den Fall eines in dieser Periode eintretenden Krieges, den Umständen nach, die etwa nöthwendigen abändernden Bestimmungen durch eine besondere Uebereinkunft festgesetzt werden sollen.

nym poddanym, aresztować i Kommenderującemu do dalszego śledztwa i ukarania oddawać.

Obustronne władze etapowe obowiązane są nadto uważać na to, żeby drogi znajdowały się zawsze w dobrym stanie, i starać się, żeby przechodzącemu wojsku na niczém niezbywało, co mu się prawnie i słusznie należy, na co także Inspektor etapów winien czuwać i może u władz krajowych czynić zażalenia.

Tak kommenderującym oficerom, jakoteż władzom etapowym zalecić należy gorliwe i usilne staranie się o utrzymanie dobrego ducha zgody między gospodarzami i żołnierzami i żeby mieszkańce pod względem swoich niemieckich braci chętnie znosili ciężary, które z natury rzeczy niemogą być całkiém uchylone, lecz przez umiarkowane postępowanie z obu stron znacznie złagodzone być mogą.

Wojska Kr. Pruskie, idące jedną z wymienionych dróg wojskowych, i wojska W. Xięstwa Saskiego, idące na Erfurt, mają zawsze być uwiadomione o osnowie téj konwencyi, ile tego potrzeba, jakoteż potrzebne wyciągi z niéj po wszystkich etapach do wiadomości podane i poprzybijane być mają.

Powyższa konwencya uważać się będzie za obowięzującą od dnia 1. Października 1828 i zawartą jest aż do dnia 1. Października 1837. z tém jednakże zastrzeżeniem, iż na przypadek wojny w czasie tym wydarzyć się mogącéj, inne, w miarę potrzeby, rozporządzenia przez oddzielny układ postanowione będą.

Gegenwärtige Uebereinkunft soll, nachdem sie gegen eine gleichlautende, von dem Großherzoglich-Sachsen-Weimar-Eisenachschen Ministerium vollzogene Ausfertigung ausgewechselt worden seyn wird, durch öffentliche Bekanntmachung in den beiderseitigen Staaten Kraft und Wirksamkeit erhalten.

Geschehen Berlin, den 12. Januar 1830.

(L. S.)

Königlich-Preußisches Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

Graf v. Bernstorff.

Vorstehende Erklärung wird, nachdem sie gegen eine übereinstimmende Erklärung des Großherzoglich-Sachsen-Weimarschen Staatsministerii ausgewechselt worden ist, hierdurch zur öffentlichen Kenntniß gebracht.

Berlin, den 10ten Januar 1832.

Ministerium der auswärtigen Angelegenheiten.

Eichhorn.

Konwencja niniejsza, po wimienieniu jéj za równobrzmiącą, przez Ministerstwo W. Xięstwa Sasko-Wejmarskiego podpisaną expedycją, otrzyma przez publiczne ogłoszenie w obustronnych państwach moc i dzielność.

Dan w Berlinie, dnia 12. Stycznia 1830.

(L. S.)

Król. Pruskie Ministerstwo spraw zagranicznych.

Hrabia Bernstorff.

Powyższe oświadczenie, po wymienieniu onegoż za równobrzmiące oświadczenie Ministeryi Stanu W. Xięstwa Sasko-Wejmarskiego, podaje się do wiadomości publicznéj.

Berlin, dnia 10. Stycznia 1832.

Ministerstwo spraw zagranicznych.

Eichhorn.